

Iedere oplossing creëert een nieuw probleem

Aandachtspunten naar aanleiding van het
Initiatiefwetsvoorstel Beperking wettelijke
gemeenschap van goederen met betrekking op
het Burgerlijk Wetboek.

Judith de Wilt

2056682

Prinsenhof Notariaat, Estate
Planning en Mediation

Tilburg, juni 2015

Iedere oplossing creëert een nieuw probleem!

Aandachtspunten naar aanleiding van het
Initiatiefwetsvoorstel Beperking wettelijke
gemeenschap van goederen met betrekking op het
Burgerlijk Wetboek.
Tilburg, juni 2015

Intern

Auteur:	Judith de Wilt
Studentnummer:	2056682
Opdrachtgever:	Prinsenhof Notariaat, Estate Planning en Mediation
Opleiding:	Juridische Hogeschool Avans- Fontys te Tilburg
Afstudeerperiode:	Februari – mei 2015
Afstudeermentor:	mr. dhr. E.J. (Eric) de Bie
Eerste afstudeerdocent:	mr. mw. L.A. (Loes) Hopmans
Tweede afstudeerdocent:	mr. mw. E.M. (Marloes) Strooper

Voorwoord

Ter afsluiting van mijn HBO-Rechten opleiding aan de Juridische Hogeschool Avans-Fontys te Tilburg schrijf ik een rapport over een praktijk juridisch onderzoek. Dit onderzoeksrapport is geschreven in opdracht van het notariskantoor Prinsenhof Notariaat, Estate Planning en Mediation. Het onderzoek heeft betrekking op het huwelijksvermogensrecht in Nederland en eventuele veranderingen die de toekomst gaat brengen. Het doel van het onderzoeksrapport is, ervoor te zorgen dat Prinsenhof Notariaat, Estate Planning en Mediation adequate adviezen aan (aanstaande) echtgenoten kan geven met betrekking op het (toekomstige) huwelijksvermogensrecht.

Bij het schrijven van dit onderzoeksrapport had ik moeite met de informatie uit de naslagwerken te begrijpen. De reden hiervoor was dat op school het huwelijksvermogensrecht niet uitgebreid werd behandeld. Hierdoor miste ik de basiskennis die noodzakelijk was om de materie eigen te maken. Ik heb dit opgelost door naslagwerken te raadplegen die de basis van het huwelijksvermogensrecht verduidelijkt.

Middels dit voorwoord wil ik graag een aantal personen bedanken.

Ten eerste wil ik mijn afstudeermentor mr. dhr. E. de Bie bedanken, omdat hij het mogelijk heeft gemaakt dat ik kon afstuderen bij Prinsenhof Notariaat, Estate Planning en Mediation, ondanks de drukke periode die het kantoor door de verhuizing te wachten stond. Daarnaast wil ik graag de medewerkers van Prinsenhof Notariaat, Estate Planning en Mediation bedanken voor de gezelligheid en voor het beantwoorden van al mijn vragen.

Ten tweede wil ik graag mr. mw. L. Hopmans bedanken voor de feedback die er hopelijk voor heeft gezorgd dat dit onderzoeksrapport tot een goed einde wordt gebracht.

Tot slot wil ik graag dhr. P. van Overbeeke en mw. A. van Rijt – Van der Kolk bedanken voor het nalezen van mijn onderzoeksrapport.

Judith de Wilt

Breda, juni 2015

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	1
Verklarende woordenlijst.....	1
1. Inleiding	1
1.1 Probleembeschrijving	1
1.2 Centrale vraag	2
1.3 Doelstelling	2
1.4 Verantwoording	2
1.5 Leeswijzer	3
2. Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen.....	4
2.1 De beperkte gemeenschappen vóór 1 januari 2012.....	4
2.1.1 Omvang van de beperkte gemeenschap	4
2.1.2 Beroep of bedrijf	5
2.1.3 Afwikkeling bij ontbinding.....	5
2.2 Aanleiding Wetsvoorstel Aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen.....	6
2.3 De wijzigingen die het Wetsvoorstel Aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen zouden meebrengen.....	6
2.4 Het amendement van Anker	7
2.5 Het huwelijksvermogensrecht na 1 januari 2012.....	7
2.5.1 Inlichtingenverplichting	8
2.5.2 Zaaksvervangende en vergoedingsrechten	8
2.5.3 Omvang van de gemeenschap	9
2.5.4 Het bestuur	9
2.5.5 Aansprakelijkheid, draagplicht en verhaalsrecht schulden	10
2.6 Samenvatting.....	11
3. Het Initiatiefwetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen.	12
3.1 De aanleiding.....	12
3.2 De veranderingen	12
3.2.1 De omvang van de gemeenschap	12
3.2.2 De onderneming in het huwelijk.....	13
3.2.3 Aansprakelijkheid, draagplicht en verhaalsrechten	14
3.3 Vergelijkingen.....	14
3.3.1 De gemeenschap van vruchten en inkomsten versus het Initiatiefwetsvoorstel Beperking	15
3.3.2 Het Initiatiefwetsvoorstel Beperking versus het Wetsvoorstel Aanpassing	15
3.3.3 Schematische weergave.....	16
3.4 Samenvatting.....	17
4. De te verwachten knelpunten van het Initiatiefwetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen.....	18
4.1 De voor- en tegenargumenten	18
4.1.1 Argumenten voor het Initiatiefwetsvoorstel Beperking.....	18
4.1.2 Argumenten tegen het Initiatiefwetsvoorstel Beperking.....	18
4.2 Knelpunten uit de literatuur	18
4.2.1 Knelpunt 1: Het samenwonenvermogen	19

4.2.2	Knelpunt 2: De complexiteit	20
4.2.3	Knelpunt 3: Het voorhuwelijks vermogen	20
4.2.4	Knelpunt 4: Verhaalsrecht voorhuwelijkse schuld	21
4.2.5	Knelpunt 5: De narecherche	21
4.2.6	Knelpunt 6: Vergoedingsrechten in combinatie met meer privévermogen.....	22
4.2.7	Knelpunt 7: De fiscaliteit	23
4.3	Verwachtingen door maatschappelijke organisaties.....	23
4.3.1	Netwerk Notarissen (NN)	24
4.3.2	De Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB).....	25
4.3.3	De Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA).....	26
4.3.4	De Vereniging van Familierecht Advocaten en Scheidingsmediators (vFAS) ..	26
4.3.5	De Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG)	26
4.4	Conclusie.....	26
5.	Het dossieronderzoek van de huwelijkse voorwaarden.....	28
5.1	De bepalingen die worden opgenomen bij huwelijkse voorwaarden vóór het huwelijk	28
5.1.1	Inkomen en draagplicht kosten van de huishouding.....	28
5.1.2	Vergoedingen/Vergoedingsrechten.....	29
5.1.3	De privévermogens.....	29
5.1.5	Verrekeningen	30
5.1.6	Inlichtingenplicht	31
5.2	De huwelijkse voorwaarden tijdens het huwelijk	32
5.3	De bepalingen die worden opgenomen bij huwelijkse voorwaarden tijdens het huwelijk.....	32
5.3.1	Bepalingen bij eerste keer opmaken van de huwelijkse voorwaarden.....	32
5.3.2	Bepalingen bij het vervangen van bestaande huwelijkse voorwaarden	34
5.4	De vormen van de voorhuwelijkse voorwaarden die bij Prinsenhof zijn gekozen ...	36
5.5	Conclusie.....	36
6.	Conclusies en aanbevelingen	38
	Literatuurlijst	42
	Bijlagen.....	45
	Bijlage A.....	45
	Bijlage B.....	47
	Bijlage C.....	49
	Bijlage D.....	51
	Bijlage E.....	56

Samenvatting

In dit onderzoeksrapport wordt de vraag: “Welke aandachtspunten gelden er voor Prinsenhof met betrekking tot haar advisering voor het geval het Initiatiefwetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen wordt aangenomen en in werking treedt?” beantwoord.

In Nederland geldt één uitgangspunt inzake het huwelijksvermogensrecht. Dit uitgangspunt is: een koppel trouwt automatisch in gemeenschap van goederen, indien er geen huwelijkse voorwaarden worden opgemaakt. Voordat het Wetsvoorstel ‘Aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen’, hierna te noemen ‘Wetsvoorstel Aanpassing’, van kracht werd, kon men met betrekking tot de huwelijkse voorwaarden uit een keuzestelsel kiezen. Één van de keuzestelsels was de gemeenschap van vruchten en inkomsten. Bijna alle bepalingen uit de gemeenschap van vruchten en inkomsten zijn als standaard opgenomen in de wet door het Wetsvoorstel Aanpassing of worden in de wet opgenomen als het Initiatiefwetsvoorstel ‘Beperking wettelijke gemeenschap van goederen’, hierna te noemen ‘Initiatiefwetsvoorstel Beperking’ in werking treedt. De Nederlandse regering wilde meer bepalingen uit de gemeenschap van vruchten en inkomsten in de Wet Aanpassing laten opnemen, maar het amendement van Anker heeft dit belemmerd. Hierdoor zijn deze bepalingen alsnog opgenomen in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking. Daarnaast stelt het Initiatiefwetsvoorstel Beperking twee bepalingen voor die nog niet eerder zijn voorgesteld.

In de literatuur zijn zowel argumenten voor het Initiatiefwetsvoorstel Beperking als tegen beschreven. De tegenargumenten zijn tevens knelpunten. De knelpunten zijn de aandachtspunten voor Prinsenhof. De conclusie die getrokken kan worden uit dit onderzoek is dat er zeven knelpunten zijn.

Het eerste knelpunt is dat door een duurzame periode van samenwonen vier verschillende vermogens ontstaan, namelijk het privévermogen van beide echtgenoten, het gezamenlijke vermogen van vóór het huwelijk en het gezamenlijke vermogen dat tijdens het huwelijk wordt opgebouwd. De literatuur vindt drie vermogens al onmogelijk, maar als er goed gekeken wordt naar de verschillende vermogens, zal er door het Initiatiefwetsvoorstel Beperking bijna altijd vier vermogens ontstaan.

Het tweede knelpunt is dat de verwachting is dat (aanstaande) echtgenoten niet de aanbevolen administratie zullen bijhouden, maar om het doel van het Initiatiefwetsvoorstel Beperking te behalen, is een administratieplicht wel noodzakelijk.

Het derde knelpunt is het voorhuwelijks vermogen. Er wordt bij aanvang van het huwelijk geen staat van aanbrengsten gemaakt, aangezien de beperkte gemeenschap door het Initiatiefwetsvoorstel Beperking als standaard stelsel wordt gezien. Hierdoor is het voor de koppels niet noodzakelijk om een notaris te bezoeken. Zo worden de goederen en schulden bij aanvang van het huwelijk niet vastgelegd.

Het vierde knelpunt is dat het Initiatiefwetsvoorstel Beperking naar verwachting met zich meebrengt dat een voorhuwelijkse schuld op gemeenschapsgoederen verhaald kan worden. Terwijl voorhuwelijkse goederen wel privé blijven.

Het vijfde knelpunt is dat de narecherche voor het uitbetalen van de gelden langer duurt, omdat er meer gegevens gecontroleerd moeten worden voordat het geld kan worden gestort.

Het zesde knelpunt is dat ex-echtgenoten langer financieel met elkaar verbonden zijn, aangezien door het Initiatiefwetsvoorstel Beperking meer vermogen privé wordt gehouden. Hierdoor zou in de toekomst zich sneller de gelegenheid voordoen dat privévermogen geïnvesteerd wordt in bijvoorbeeld een gemeenschapsgoed, waardoor een vergoedingsrecht ontstaat.

Het zevende knelpunt zijn de kosten die verbonden zijn aan de nieuwe beperkte gemeenschap. Bijvoorbeeld een koppel heeft huwelijkse voorwaarden opgesteld met

daarin de bepaling: “Afwikkeling alsof zij in gemeenschap van goederen waren gehuwd.” Indien het koppel deze bepaling heeft opgesteld na het inwerking treden van het Initiatiefwetsvoorstel Beperking, zou hiermee de beperkte gemeenschap worden bedoeld. Hierbij zou het voorhuwelijks vermogen en hetgeen verkregen krachtens erfopvolging bij versterf, making, lastbevoordeling en gift buiten de gemeenschap van goederen vallen. Indien een huis is gekocht vóór het huwelijk door echtgenoot A en bij afwikkeling wil echtgenoot B dit huis hebben, moet hiervoor overdrachtsbelasting worden betaald aangezien het huis niet toebehoort aan de gemeenschap van goederen.

Uit het dossieronderzoek komt ook een aandachtspunt voor Prinsenhof naar voren, namelijk dat (aanstaande) echtgenoten voor een onderneming die vóór het huwelijk is opgericht, wellicht geen huwelijks voorwaarden meer opmaken. Koppels maken namelijk voor een onderneming huwelijks voorwaarden op om de aansprakelijkheid te beperken. Het Initiatiefwetsvoorstel Beperking zorgt ervoor dat de aansprakelijkheid al door de wet wordt begrensd. Hoe dan ook zou het opmaken van huwelijks voorwaarden worden beperkt, als er uitsluitend naar de bepalingen wordt gekeken. Het is namelijk zo dat de bepalingen die opgenomen staan in de huwelijks voorwaarden meestal ook opgenomen staan in de wet.

Verklarende woordenlijst

aant.	aantekening
art.	artikel
artt.	artikelen
B.V.	besloten vennootschap
BJu	Boom Juridische uitgevers
BW	Burgerlijk Wetboek
e.a.	en andere(n)
ECLI	European Case Law Identifier
HR	Hoge Raad
Initiatiefwetsvoorstel Beperking	Initiatiefwetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen
KBvG	Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders
KNB	Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie
N.V.	naamloze vennootschap
NDFR	Nederlandse Documentatie Fiscaal Recht
NIPO	Nederlands Instituut voor Publieke Opinie
NN	Netwerk Notarissen
NOvA	Nederlandse Orde van Advocaten
Prinsenhof Notariaat, Estate Planning en Mediation	Prinsenhof
red.	redacteurs
t&c	tekst en commentaar
vFAS	Vereniging van Familierecht Advocaten en Scheidingsmediators
Wetsvoorstel Aanpassing	Wetsvoorstel Aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen
WPNR	Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie

1. Inleiding

Prinsenhof Notariaat, Estate Planning en Mediation, hierna te noemen Prinsenhof, verzorgt alle notariële zaken op het gebied van ondernemingsrecht, familierecht, mediation, onroerend goed en estate planning.¹ Bij mediation wordt actief met en door partijen een gezamenlijke oplossing gezocht met een onafhankelijke en onpartijdige bemiddelaar. Deze bemiddelaar adviseert niet, maar zorgt ervoor dat partijen onderhandelen.² Bij estate planning wordt ervoor gezorgd dat een nalatenschap zo goed en goedkoop mogelijk wordt afgewikkeld.³ Bij Prinsenhof werkt één notaris, één kandidaat-notaris, twee notarisklerken, één secretaresse en één boekhoudster. Nu geldt het zo dat koppels automatisch in algehele gemeenschap van goederen trouwen indien zij geen huwelijkse voorwaarden opmaken. Wanneer het Initiatiefwetsvoorstel 'Beperking wettelijke gemeenschap van goederen', hierna te noemen 'Initiatiefwetsvoorstel Beperking' wordt aangenomen, heeft dit gevolgen voor de notariële praktijk. De gevolgen worden uitgezocht en in kaart gebracht voor de werknemers van Prinsenhof. Hierdoor kunnen zij met de gevolgen die het Initiatiefwetsvoorstel Beperking teweeg brengt, rekening houden in hun advisering met betrekking tot het huwelijksvermogensrecht.

1.1 Probleembeschrijving

Op 7 mei 2003 is het Wetsvoorstel 'Aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen', hierna te noemen 'Wetsvoorstel Aanpassing', ingediend. Het voornemen was, dat door het Wetsvoorstel Aanpassing een beperkte gemeenschap van goederen tot stand zou komen bij aanvang van het huwelijk.⁴ Deze beperking van de gemeenschap van goederen is niet doorgegaan, aangezien het amendement van Anker, die destijds lid was van de Christen Unie, ervoor gezorgd heeft dat het stelsel van de algehele gemeenschap van goederen vrijwel ongewijzigd is gebleven.⁵ De aspecten die uiteindelijk nog over waren van het Wetsvoorstel Aanpassing zijn met een meerderheid in de Eerste Kamer aangenomen op 12 april 2011 en het wetsvoorstel is inwerking getreden op 1 januari 2012. Doordat het Wetsvoorstel Aanpassing uiteindelijk geen beperking van de gemeenschap van goederen meebracht, hebben de Tweede Kamerleden Berndsens-Jansen (D66), Recourt (PvdA) en Van Oosten (VVD) opnieuw een voorstel gedaan om het huwelijksvermogensrecht te wijzigen (het Initiatiefwetsvoorstel Beperking).

De initiatiefnemers vonden dat het huwelijksvermogensrecht in Nederland aan modernisering toe was om de volgende redenen:

De initiatiefnemers achten het wenselijk dat het vermogen dat vóór het huwelijk verworven is door een persoon, automatisch eigendom van de desbetreffende persoon blijft, ook als deze persoon in het huwelijk treedt. Tevens willen zij dat erfenissen en giften privé blijven, ook al zijn deze tijdens het huwelijk verkregen. De initiatiefnemers denken dat dit wenselijk is, omdat de uitkomst van het onderzoek van Netwerk Notarissen dat doet blijken. Zo is de conclusie van het onderzoek dat de meerderheid van de echtgenoten bij echtscheiding het voorhuwelijkse vermogen, erfrechtelijke verkrijgingen en giften niet met elkaar willen delen.

Daarnaast heeft de Commission on European Family Law recentelijk twee stelsels aanbevolen:

- De beperkte gemeenschap;
- Het verrekenstelsel.

De meeste Europese landen hanteren een variatie van één van deze stelsels en daardoor valt Nederland met de algehele gemeenschap van goederen buiten de boot.⁶ In

¹ 'Alle notariële zaken onder één dak', www.prinsenhofnotarissen.nl.

² Van Harten e.a.1996, p. 9 – 10; Ars Notariatus LXXVII.

³ Van Straaten e.a. 2000, p. 7 – 9; Ars Notariatus CII.

⁴ Kamerstukken II 2002/2003, 28 867, nr. 3, p.1, 13 - 15.

⁵ Kamerstukken II 2007/2008, 28 867, nr. 14.

⁶ Boele-Woelki e.a. juli 2013, p. 345 e.v.

Nederland is sprake van een multiculturele samenleving waarin veel gemengde huwelijken zijn.⁷ Hierdoor kan het huidige Nederlandse recht, inzake het huwelijksvermogensrecht, nogal wat problemen opleveren. Zo geldt er in andere landen ander huwelijksvermogensrecht dan in Nederland. Hierdoor kan verwarring optreden voor personen die niet in Nederland zijn gehuwd maar wel in Nederland gaan scheiden, omdat in het huidige Nederlandse recht zonder uitsluitingsclausule een erfenis en gift in de gemeenschap van het huwelijk valt.

Het Initiatiefwetsvoorstel Beperking ligt op dit moment, mei 2015, bij de Tweede Kamer.⁸ Zodra het Initiatiefwetsvoorstel Beperking in werking treedt, wordt de individuele verantwoordelijkheid van echtgenoten voorop gesteld. Het Initiatiefwetsvoorstel Beperking bepaalt dat de gemeenschap van goederen tijdens het huwelijk beperkt blijft tot het vermogen dat tijdens het huwelijk is verworven. Het vermogen dat vóór het huwelijk is verworven, behoort niet meer tot de gemeenschap van goederen. Zo blijven voorhuwelijks schulden en goederen privé.

Bovendien zorgt het Initiatiefwetsvoorstel Beperking ervoor dat verkrijgingen krachtens erfopvolging bij versterf, making, lastbevoordeling en gift niet automatisch meer in de gemeenschap van het huwelijk vallen, ook al zijn deze tijdens het huwelijk verkregen. Bij ontbinding van het huwelijk wordt alleen het vermogen dat gedurende het huwelijk is verworven, met uitzondering van dat wat verkregen is krachtens erfopvolging bij versterf, making, lastbevoordeling en gift, verdeeld. Indien een koppel er toch voor wil kiezen om in algehele gemeenschap van goederen te trouwen, dan kan dit alsnog door middel van het opstellen van huwelijks voorwaarden.⁹

De notariële praktijk vereist een aantal aanpassingen naar aanleiding van het Initiatiefwetsvoorstel Beperking. Zo is het noodzakelijk om de advisering van het notariaat, zoals Prinsenhof, aan te passen aan de gevolgen die het Initiatiefwetsvoorstel Beperking met zich meebrengen, zodat in de toekomst problemen voorkomen kunnen worden.

1.2 Centrale vraag

Welke aandachtspunten gelden er voor Prinsenhof met betrekking tot haar advisering voor het geval het Initiatiefwetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen wordt aangenomen en in werking treedt?

1.3 Doelstelling

In de week van 1 juni 2015 wordt dit onderzoeksrapport, waarin wordt weergegeven wat het Initiatiefwetsvoorstel Beperking voor gevolgen heeft in de praktijk, verstrekt aan de opdrachtgever, Prinsenhof, zodat Prinsenhof adequate adviezen kan geven.

1.4 Verantwoording

In dit onderzoeksrapport wordt zowel onderzoek van het recht als onderzoek van de praktijk gedaan. Het onderzoek van het recht zal bestaan uit het analyseren van rechtsbronnen en literatuur. Hierbij wordt voornamelijk gebruik gemaakt van het Burgerlijk Wetboek en Kamerstukken. Het onderzoek naar de praktijk wordt uitgevoerd door een casestudy. Bij de casestudy worden documenten van Prinsenhof geanalyseerd, voornamelijk de huwelijks voorwaarden die zijn gepasseerd bij Prinsenhof. Hierbij worden 40 huwelijks voorwaarden onderzocht. De bepalingen uit de huwelijks voorwaarden worden vergeleken met de huidige wet en het Initiatiefwetsvoorstel Beperking. Deze strategieën zijn efficiënt en effectief om het beoogde resultaat te behalen.

⁷ 'Huwenden; partnerkeuze van allochtonen naar herkomst', *Centraal Bureau voor de Statistiek* 2013 (online, laatst bijgewerkt op 17 juni 2014).

⁸ www.eerstekamer.nl (zoek op 33987).

⁹ *Kamerstukken II* 2014/2015, 33 987, nr. 6, p. 1, 2, 3, 8.

Inhoudelijke verantwoording

Als de wet gaat wijzigen brengt dit allerlei problemen met zich mee, aangezien de praktijk meestal wat anders gewend is. Zo ook bij het Initiatiefwetsvoorstel Beperking, aangezien het systeem wordt veranderd en het gebruikelijke niet meer wordt gehanteerd. Het is belangrijk om eventuele problemen, opgeroepen door de veranderingen, te onderzoeken en in kaart te brengen. Tevens is het belangrijk om de mogelijke problemen op te sporen in de praktijk.

Methodische verantwoording

Op het kantoor staan voornamelijk naslagwerken van vóór het jaar 2002, maar deze naslagwerken kunnen worden aangemerkt als bruikbaar en betrouwbaar, aangezien ze speciaal voor het notariaat zijn geschreven en dus door een gerenommeerde uitgever zijn uitgegeven. De naslagwerken vóór het jaar 2002 die worden geraadpleegd, worden over het algemeen alleen gebruikt om de afgeschafte stelsels in kaart te brengen. Tevens worden de naslagwerken voor andere onderwerpen altijd vergeleken met betrouwbare bronnen op het internet, zodat gekeken kan worden of de informatie uit de naslagwerken nog wel up-to-date is. Naast de naslagwerken worden er databanken zoals Kluwer Navigator, WPNR, NDFR en BJu geraadpleegd. Daarnaast wordt er gebruikt gemaakt van de website van de KNB en van diverse Kamerstukken. Deze bronnen zijn betrouwbaar, omdat deze door een speciale redactie worden gecontroleerd op formeel juridische aspecten.

1.5 Leeswijzer

Dit onderzoeksrapport bestaat uit zes hoofdstukken. Hoofdstukken 2 t/m 5 zijn de kern van het rapport. Hierin wordt geleidelijk aan het antwoord op de centrale vraag gevormd. Het onderzoeksrapport kan worden gelezen als een soort tijdlijn. Daarom wordt in hoofdstuk 2 begonnen met de oude wetgeving. Daarna wordt de huidige wetgeving beschreven. In hoofdstuk 3 komt het Initiatiefwetsvoorstel Beperking aanbod. Hierbij wordt ingegaan op de aanleiding en de veranderingen die het Initiatiefwetsvoorstel Beperking teweeg brengt. In hoofdstuk 4 worden de te verwachte knelpunten van het Initiatiefwetsvoorstel Beperking behandeld. Hierbij wordt ingegaan op zowel de knelpunten uit de literatuur als de knelpunten die de maatschappelijke organisaties verwachten. In hoofdstuk 5 wordt een knelpunt van de praktijk onderzocht. Hierbij worden 40 huwelijkse voorwaarden doorgelicht. Deze huwelijkse voorwaarden worden vergeleken met de huidige en toekomstige wetgeving. Tot slot wordt er in hoofdstuk 6 een conclusie getrokken.

2. Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe de Wet aanpassing tot stand is gekomen. Hierbij wordt ingezoomd op het huwelijksvermogensrecht vóór 1 januari 2012, wat de aanleiding van het Wetsvoorstel Aanpassing was, wat de veranderingen inhouden en wat het amendement van Anker tot gevolg heeft gehad. Daarna wordt een overzicht gegeven van het huwelijksvermogensrecht zoals dat op heden geldt. Tot slot wordt er een korte samenvatting weergegeven.

2.1 De beperkte gemeenschappen vóór 1 januari 2012.

Vóór 1 januari 2012 bestonden er twee verschillende beperkte gemeenschappen, namelijk de gemeenschap van winst en verlies en de gemeenschap van vruchten en inkomsten. Uit deze beperkte gemeenschappen kon men kiezen indien de toekomstige echtgenoten ervoor hadden gekozen om huwelijkse voorwaarden op te maken. Deze twee beperkte gemeenschappen hadden slechts één verschil en dat kwam tot uiting bij de afwikkeling van de beperkte gemeenschap. Bij de gemeenschap van winst en verlies werden bij de afwikkeling de normale regels van art. 1:100 BW in acht genomen, terwijl voor de gemeenschap van vruchten en inkomsten een speciale regel was opgesteld in art. 1:127 BW (oud).¹⁰ In art. 1:127 BW (oud) werd een andere verdeling van de draagplicht weergegeven als het gemeenschappelijke vermogen een negatief saldo vertoonde.

2.1.1 Omvang van de beperkte gemeenschap

Het positieve vermogen

De omvang van de beperkte gemeenschappen betrof het vermogen dat *tijdens* het huwelijk was verworven, behoudens hetgeen verkregen was door erfopvolging, making of gift.^{11,12} Hierdoor kwam het voorhuwelijks vermogen dus niet in de gemeenschap terecht. Daarnaast was bij een goed dat meer dan de helft was vergoed door het privévermogen van echtgenoot A de zogeheten zaaksvervanging van toepassing. Door die zaaksvervanging kwam dat goed in het privévermogen van echtgenoot A terecht.¹³ Hierdoor werden deze goederen ook uitgezonderd van de gemeenschap. Als echtgenoot A een beroep wilde doen op zaaksvervanging, moest echtgenoot A dit goed hebben verkregen, dit moest dus aan echtgenoot A geleverd zijn.¹⁴ Tot slot behoorde de geldvordering die bijvoorbeeld echtgenoot A had op een derde, omdat hij een tot het privévermogen behorend goed had verkocht, niet tot de gemeenschap, aangezien het goed ook niet tot de gemeenschap behoorde.¹⁵

Het negatieve vermogen

Ook bij de schulden vielen alleen de schulden, welke waren ontstaan gedurende het huwelijk, in de gemeenschap. Schulden die bij aanvang van het huwelijk al bestonden, vielen niet in de gemeenschap. Ook hierop was de uitzondering dat schulden die waren verkregen door erfopvolging, making of gift niet in de gemeenschap vielen. Daarnaast vielen ook schulden die de persoon of eigen goederen betroffen en tevens uit de inkomsten van de betreffende persoon diende te worden betaald, niet in de gemeenschap.¹⁶

¹⁰ Asser's 2002, p. 333; Asser serie 1.

¹¹ Art. 1:124 lid 1 BW (oud, aangezien dit artikel inmiddels is afgeschaft).

¹² Making: verzamelsnaam voor erfstelling en legaat.

¹³ Art. 1:124 lid 2 BW (oud, aangezien dit artikel inmiddels is afgeschaft).

¹⁴ Nieuwenhuis, Stolker en Valk (red.) 2007, art. 1:124 lid 2 BW, aant. 3.

¹⁵ Art. 1:124 lid 3 BW (oud, aangezien dit artikel inmiddels is afgeschaft).

¹⁶ Art. 1:125 BW (oud, aangezien dit artikel inmiddels is afgeschaft).

Een voorbeeld hiervan is een schadevergoeding die een persoon uit eigen inkomsten betaalde, aangezien hij een onrechtmatige daad had gepleegd. Bij dit voorbeeld is aan beide vereisten voldaan, aangezien schulden uit een onrechtmatige daad de persoon betreffen en het wordt uit eigen inkomsten van die betreffende persoon voldaan en dit wordt ook als gebruikelijk gezien.¹⁷

Wanneer een gemeenschapsschuld was kwijtgescholden en er volgens de wet sprake was van een gift, aangezien de persoon iets kreeg zonder daarvoor een vergoeding te geven, was dit geen gift die buiten de gemeenschap viel volgens art. 1:125 BW (oud).¹⁸ Bovendien als echtgenoot A een privéschuld aanging en aan de schuldeiser liet weten dat het een privéschuld betrof, dan viel deze schuld evenmin in de gemeenschap.¹⁹

2.1.2 Beroep of bedrijf

Indien echtgenoot A een bedrijf of beroep uitoefende en de echtgenoten één van de beperkte gemeenschappen overeengekomen waren, dan vielen de goederen en schulden die daartoe behoorde om dat bedrijf of beroep uit te oefenen niet in de gemeenschap. Met uitzondering van registergoederen die gebruikt werden en op naam van echtgenoot B stonden. Dit is uitgezonderd aangezien een derde moet kunnen afgaan op dat wat gepubliceerd is in de publieke registers.²⁰ Ook vielen winsten en verliezen van het beroep of het bedrijf in de gemeenschap, als dit naar oordeel van het maatschappelijk verkeer redelijk gevonden werd.²¹ Bij de winsten moest ervan uit worden gegaan dat uitgekeerde winst in de gemeenschap viel, aangezien hierdoor het bedrijf niet in continuïteitsproblemen kwam en daardoor als redelijk kon worden gezien.²² Als bijvoorbeeld echtgenoot A de meerderheid van de aandelen van een B.V. op zijn naam had, dan kon hij bepalen of er winst werd uitgekeerd. De winst zou in de gemeenschap vallen. Als echtgenoot A ervoor koos om geen winst uit te keren, dan steeg de waarde van zijn aandelen en dit kwam echtgenoot A in privé toe. Dit zou oneerlijk zijn tegenover echtgenoot B, waardoor art. 1:126 lid 3 BW (oud) erin voorzag dat de gemeenschap van de waardestijging van de aandelen meegenoot.²³

2.1.3 Afwikkeling bij ontbinding

Bij de afwikkeling van de ontbinding van de gemeenschap onderscheidde de twee beperkte gemeenschappen zich van elkaar. Zo waren bij de gemeenschap van winst en verlies de algemene regels van toepassing, waardoor bij de afwikkeling alles door de helft werd gedeeld. Hierbij ging het om zowel goederen als schulden.²⁴ Bij de gemeenschap van vruchten en inkomsten was een andere regeling van toepassing, namelijk die van art. 1:127 BW (oud). Hierbij vond er geen verrekening plaats met het negatieve saldo. Dit hield in als het gemeenschapsvermogen niet voldoende was om de schulden van de gemeenschap te voldoen, dat dan de schuld toeviel aan de echtgenoot aan wiens zijde van de gemeenschap de schuld viel.

Bij de beperkte gemeenschappen was er altijd sprake van ten minste drie verschillende vermogens, namelijk twee privévermogens en één gemeenschapsvermogen.²⁵

¹⁷ Nieuwenhuis, Stolker en Valk (red.) 2007, art. 1:125 BW, aant. 3.

¹⁸ HR 22 april 1994, ECLI:NL:HR:1994:ZC1343.

¹⁹ Art. 1:125, laatste volzin BW (oud, aangezien dit artikel inmiddels is afgeschaft).

²⁰ Art. 1:126 lid 1 BW (oud, aangezien dit artikel inmiddels is afgeschaft).

²¹ Art. 1:126 lid 2 BW (oud, aangezien dit artikel inmiddels is afgeschaft).

²² Asser's 2002, p. 343 - 344; Asser serie 1. En Nieuwenhuis, Stolker en Valk (red.) 2007, art. 1:126 lid 2 BW, aant. 3.

²³ Nieuwenhuis, Stolker en Valk (red.) 2007, art. 1:126 lid 3 BW, aant. 4.

²⁴ Art. 1:100 BW

²⁵ Van der Burght e.a. 1993, p. 192; Pitlo deel 1.

2.2 Aanleiding Wetsvoorstel Aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen

Sinds de Tweede Wereldoorlog is het uitgangspunt van het huwelijksvermogensrecht niet meer veranderd. Zo trouwen personen automatisch in gemeenschap van goederen, indien zij geen huwelijkse voorwaarden hebben opgesteld. Nederland heeft de laatste jaren te maken gehad met veranderingen in de maatschappij. Zo zijn de vrouwen meer gaan deelnemen in de maatschappij qua betaald werken. Zij zijn bijvoorbeeld vaker blijven werken tijdens het huwelijk. Toch is ook het feit dat één op de drie huwelijken eindigt in een echtscheiding een maatschappelijke verandering waarmee rekening gehouden moet worden. Door al deze maatschappelijke veranderingen vond de Nederlandse regering dat het huwelijksvermogensrecht destijds niet meer van die tijd was. Hierdoor vond zij dat het huwelijksvermogensrecht op de schop moest. Als het wetsvoorstel - zoals het in het begin van het proces was voorgesteld - er doorheen zou zijn gekomen, zou Nederland niet meer afwijken van wat in Europa als een gebruikelijk systeem wordt gezien. Nu is Nederland in Europa het enige land dat nog het systeem van een algehele gemeenschap van goederen hanteert.

2.3 De wijzigingen die het Wetsvoorstel Aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen zouden meebrengen

In deze paragraaf worden de wijzigingen uiteengezet welke aan het begin van het proces van het Wetsvoorstel Aanpassing waren voorgesteld. Aan het einde van dit hoofdstuk wordt duidelijk welke wijzigingen uiteindelijk ook daadwerkelijk zijn doorgevoerd.

Het Wetsvoorstel Aanpassing stelt een beperking van de algehele gemeenschap van goederen voor. Zo wordt de omvang van de gemeenschap beperkt, de bestuursbevoegdheid veranderd, echtgenoten krijgen een inlichtingenverplichting tegenover elkaar en de vergoedingsvorderingen worden expliciet in de wet gezet.

De omvang van de gemeenschap wordt door het Wetsvoorstel Aanpassing door vier veranderingen beperkt.

Ten eerste komen de goederen, de schulden(voorhuwelijks vermogen), de giften en de erfrechtelijke verkrijgingen door een huwelijk niet meer automatisch in de gemeenschap terecht, maar blijven in privé van de desbetreffende persoon.²⁶ Hierdoor ontstaan er in die situatie bij een huwelijk drie vermogens, namelijk allebei de partners hebben een eigen privévermogen en er is één gemeenschapsvermogen.

Ten tweede schept het Wetsvoorstel Aanpassing duidelijkheid over aan wie een bepaald goed toebehoort.²⁷ Daarnaast creëert het Wetsvoorstel Aanpassing duidelijkheid in art. 1:95 lid 2 BW. Hierin wordt vermeld welke vergoedingsrechten een echtgenoot heeft als een goed toebehoort aan de gemeenschap, maar ook gedeeltelijk is gefinancierd met het privévermogen van één van de echtgenoten.

Ten derde zorgt het Wetsvoorstel Aanpassing ervoor dat de gemeenschap eindigt bij het indienen van het verzoek tot echtscheiding, in plaats van het moment waarop het huwelijk geheel is ontbonden.²⁸

Ten vierde wordt door het Wetsvoorstel Aanpassing de verhaalsmogelijkheden beperkt. Zo mogen privéschuldeisers van echtgenoot A de gemeenschapsgoederen van A en B opeisen zodat de schuld van echtgenoot A is voldaan, maar dan moeten de privéschuldeisers wel de helft van de gemeenschapsgoederen vergoeden aan echtgenoot B.²⁹ Daarnaast wil de Nederlandse regering door middel van het Wetsvoorstel Aanpassing de hoofdelijke aansprakelijkheid van art. 1:102 BW (vóór 1-1-2012) laten vervallen.

Door het Wetsvoorstel Aanpassing vervallen de beperkte gemeenschappen van vruchten en inkomsten en winst en verlies. De bestuursbevoegdheid wordt ook gewijzigd in de zin

²⁶ Art. 1:94 lid 2 en lid 3 BW (zoals voorgesteld was in het Wetsvoorstel Aanpassing).

²⁷ Art. 1:95 lid 1 BW (zoals voorgesteld was in het Wetsvoorstel Aanpassing).

²⁸ Art. 1:99 lid 1 sub b BW (zoals voorgesteld was in het Wetsvoorstel Aanpassing).

²⁹ Art. 1:96 lid 3 BW (zoals voorgesteld was in het Wetsvoorstel Aanpassing).

dat - als goederen niet op naam staan - elke echtgenoot persoonlijk bestuursbevoegd is.³⁰ Daarnaast krijgen echtgenoten de verplichting om over het door hen gevoerde bestuur aan de andere echtgenoot inlichtingen te verschaffen. Deze inlichtingen horen zowel over de goederen als over de schulden te gaan.³¹ Tot slot zorgt het Wetsvoorstel Aanpassing ervoor dat de beleggingsleer voor de vergoedingsrechten wordt opgenomen in de wet. Het vergoedingsrecht houdt in dat als echtgenoot A een goed koopt met een gedeelte van het vermogen van echtgenoot B, maar dit goed toch in het privé-eigendom van echtgenoot A valt, dat echtgenoot B dan een vergoedingsrecht op echtgenoot A heeft. Dit geldt ook als echtgenoot A een privéschuld zou hebben afbetaald met het privévermogen van echtgenoot B.³² Daarnaast wordt bij het vergoedingsrecht rekening gehouden met eventuele waardestijgingen of waardedalingen, de zogeheten beleggingsleer.³³

2.4 Het amendement van Anker

Gaandeweg zijn een aantal punten van het voorgestelde Wetsvoorstel Aanpassing gesneuveld, maar het amendement van het Tweede Kamer lid Anker heeft de grootste impact gehad. Het amendement heeft Anker ingediend, aangezien de angst zou bestaan dat het weglaten van het voorhuwelijkse vermogen, erfenissen en giften uit de gemeenschap het systeem onnodig ingewikkeld maakt, aangezien hierdoor verschillende vermogens tijdens een huwelijk kunnen ontstaan. De Christen Unie dacht dat bij de afwikkeling dit problemen met zich mee zou kunnen brengen, aangezien echtgenoten tijdens het huwelijk - zolang het goed gaat - bijna niet de aanbevolen administratie bijhouden. Om deze reden is het amendement ingediend.

Het amendement heeft de wijziging van art. 1:94 BW nieuw (Zoals hij zou gelden vanaf 1-1-2012) grotendeels tegengehouden. Zo heeft het amendement art. 1:94 lid 2 sub a BW veranderd dat alleen goederen door erfenissen en giften buiten de gemeenschap kunnen vallen als er een zogeheten uitsluitingsclausule in bijvoorbeeld het testament is opgenomen. Daarnaast is door het advies van de Raad van State gewijzigd dat het voorhuwelijksevermogen, zowel goederen als schulden, in de gemeenschap vallen bij aanvang van het huwelijk. Dit is nog een keer expliciet in het amendement genoemd door de tekst van de voorgestelde wettekst van art. 1:94 lid 3 BW te laten vervallen en het voorgestelde art. 1:94 lid 2 BW te wijzigen. Tot slot heeft het amendement ervoor gezorgd dat het recht om vruchtgebruik te vestigen ook op andere wettelijke rechten uit het erfrecht kan, namelijk art. 4:34 BW.

Het amendement is ingediend op 20 maart 2008 en is uiteindelijk aangenomen met een meerderheid van de Tweede Kamer. Het doel was om de gemeenschap van goederen aan te passen, zoals de naam van het Wetsvoorstel Aanpassing doet blijken. De aanpassingen die hebben plaatsgevonden door het indienen van het amendement hebben ervoor gezorgd dat er geen aanpassing van de gemeenschap meer ging plaatsvinden.³⁴ Het Wetsvoorstel Aanpassing is, zoals het in de literatuur wordt genoemd, onthoofd.³⁵

2.5 Het huwelijksvermogensrecht na 1 januari 2012

De volgende veranderingen zijn inmiddels doorgevoerd in het Burgerlijk Wetboek en zijn van toepassing vanaf 1 januari 2012 tot heden.

³⁰ Art. 1:97 lid 1 BW (zoals voorgesteld was in het Wetsvoorstel Aanpassing).

³¹ Art. 1:83 BW (zoals voorgesteld was in het Wetsvoorstel Aanpassing).

³² Art. 1:87 lid 1 BW (zoals voorgesteld was in het Wetsvoorstel Aanpassing).

³³ *Kamerstukken I* 2008/09, 28867, C, p. 4.

³⁴ *Kamerstukken II* 2007/08, 28867, 14.

³⁵ Nuytinck, *WPNR* 2008/6773 (online publiek).

2.5.1 Inlichtingenverplichting

Sinds 1 januari 2012 geldt er voor echtgenoten een inlichtingenverplichting tegenover elkaar. Hierbij gaat het over het gevoerde bestuur en de stand van zaken van zowel de goederen als de schulden. Het maakt tegenwoordig niet meer uit in wat voor huwelijksvermogensregime de echtgenoten gehuwd zijn, zij moeten elkaar toch inlichtingen verschaffen.³⁶

2.5.2 Zaaksvervanging en vergoedingsrechten

Indien een echtgenoot een goed betaalt voor meer dan de helft van zijn privévermogen, komt dit goed in zijn privévermogen terecht. Een goed dat voor meer dan de helft uit gemeenschapsvermogen wordt voldaan komt in de gemeenschap terecht, dit is de zogeheten zaaksvervanging.³⁷ Er is in dit geval wel sprake van een vergoedingsrecht als de andere echtgenoot gedeeltelijk heeft meebetaald uit zijn privévermogen.

Het vergoedingsrecht was er vóór 1 januari 2012 al, maar had destijds een ander uitgangspunt dan nu van toepassing is. Zo was vóór 1 januari 2012 de zogeheten nominaliteitsleer van toepassing. Hierbij zou de echtgenoot die privévermogen investeert in een gemeenschapsgoed niet, meedelen in de waardeestijging. Door de Wet Aanpassing is art. 1:87 BW, de beleggingsleer, opgenomen.³⁸ Dit is een heel ander uitgangspunt, aangezien hierdoor de echtgenoot die zijn privévermogen investeert wel meedeelt in de waardeestijging en wellicht de waardedaling. Een vergoedingsrecht kan op verschillende manieren ontstaan. Zo kan het zijn dat met het privévermogen dat toebehoort aan echtgenoot A een privéschuld van echtgenoot B wordt voldaan. Echtgenoot A heeft dan een vergoedingsrecht op echtgenoot B.³⁹ Ook kan bijvoorbeeld het vermogen dat deel uitmaakt van het privévermogen van echtgenoot A worden geïnvesteerd in een gemeenschapsgoed. Hierdoor heeft echtgenoot A een vergoedingsrecht op de gemeenschap.⁴⁰ Daarnaast kan het ook zijn dat echtgenoot A bijvoorbeeld een kunstwerk wil kopen en dit kunstwerk in zijn privévermogen wil houden. Dit betekent dat echtgenoot A meer dan de helft van dit kunstwerk moet financieren. Als bijvoorbeeld het kunstwerk € 20.000,- kost en echtgenoot A heeft uit zijn privévermogen € 18.000,- geïnvesteerd. De overige € 2.000,- wordt door echtgenoot B voldaan. Echtgenoot B heeft dan een vorderingsrecht op echtgenoot A. Voor de grootte van het vergoedingsrecht moet er een onderscheid gemaakt worden of echtgenoot B toestemming heeft gegeven aan echtgenoot A om deze € 2.000,- te gebruiken of dat echtgenoot A deze € 2.000,- zonder toestemming heeft gebruikt. Indien er sprake is van het gebruik van het vermogen zonder toestemming van de andere echtgenoot, dan wordt het vergoedingsrecht het destijds geïnvesteerde bedrag met eventuele waardeestijgingen vergoed. Hierbij worden waardedalingen niet verrekend. Indien er wel toestemming is verleend, wordt bij het vergoedingsrecht wel rekening gehouden met eventuele waardedalingen van dit kunstwerk en krijgt echtgenoot B 1/10 deel, aangezien hij ook 1/10 deel van de aanschafwaarde heeft betaald, van de waarde die op moment van de uitbetaling van het vergoedingsrecht nog over is.^{41,42} Hierbij kan het ook zijn dat de waarde van het kunstwerk gestegen is en heeft echtgenoot B dus ook recht op een deel van de waardeestijging. Voor goederen waarvan algemeen bekend is dat deze in waarde dalen, zoals een auto, moet het nominale bedrag terug worden betaald.⁴³

³⁶ Art. 1:83 BW

³⁷ Art. 1:95 lid 1, 1^e volzin BW.

³⁸ Nuytinck, *WPNR* 2008/6773, p.3 (online publiek).

³⁹ Art. 1:87 lid 1 BW

⁴⁰ Art. 1:95 lid 2 BW

⁴¹ Van Mourik, *WPNR* 2012/6913, p.3, 4 (online publiek).

⁴² Van Duijvendijk-Brand 2015, art. 1:87 lid 3 BW, aant. 6a (online, laatst bijgewerkt op 1 januari 2015).

⁴³ Van Duijvendijk-Brand 2015, art. 1:87 lid 3 BW, aant. 6b (online, laatst bijgewerkt op 1 januari 2015).

2.5.3 Omvang van de gemeenschap

Indien niet anders overeengekomen is bestaat er een algehele gemeenschap van goederen. Dit houdt in dat alle goederen en schulden in hun totaliteit in de gemeenschap vallen. Een aantal goederen zijn uitgezonderd van de gemeenschap. Zo blijft een erfenis of gift die is verkregen onder een uitsluitingsclausule buiten de gemeenschap. Van deze uitsluitingsclausule kan niet afgeweken worden door middel van huwelijkse voorwaarden, aangezien de wil van de erflater voor gaat. Daarnaast blijft een nabestaandenpensioen in zijn geheel privé.⁴⁴ Het nabestaandenpensioen kan toch in de gemeenschap vallen, als dit bij het nieuwe huwelijk in de huwelijkse voorwaarden wordt opgenomen.⁴⁵ Tevens blijven vruchten van goederen, die niet in gemeenschap vallen, eveneens buiten de gemeenschap.

*Een voorbeeld hiervan is de situatie dat een persoon vermogen heeft geërfd onder een uitsluitingsclausule en dit vermogen wordt op een spaarrekening bij de bank gezet. De rente die de persoon over deze spaarrekening krijgt, valt door de uitsluitingsclausule eveneens buiten de gemeenschap.*⁴⁶

Naast goederen zijn ook een aantal schulden uitgezonderd. Ten eerste de schulden die voortvloeien uit de goederen die uitgezonderd zijn van de gemeenschap. Daarnaast zijn ook de giften of schenkingen die pas bij het overlijden van de persoon worden uitgevoerd, de zogeheten quasi-legaten, uitgezonderd als schulden van de gemeenschap indien deze quasi-legaten een negatief saldo betreffen.⁴⁷ Tevens vallen schulden die verknocht zijn aan één van de echtgenoten ook buiten de gemeenschap. Zo kan een schuld die voortvloeide uit een onrechtmatige daad verknocht zijn, aangezien deze schuld persoonlijk is.⁴⁸

2.5.4 Het bestuur

Indien een goed op naam van één der echtgenoten staat, dan is deze echtgenoot bestuursbevoegd. Tevens als een goed verkregen is onder erfrecht of als een gift, komt het goed onder het bestuur van de verkrijgende echtgenoot te staan. Dit betekent ook als een goed op naam van beide echtgenoten staat, zij ook samen bestuursbevoegd zijn.⁴⁹ Zolang een goed niet op naam staat, of niet door een erfenis of gift verkregen is, dan is ieder van de echtgenoten afzonderlijk bevoegd om te besturen over dat goed.⁵⁰ Wanneer een goed spoedeisend en noodzakelijk onderhoud vereist, mag iedere echtgenoot dit doen voor behoud van het goed. Dit is ook van toepassing op goederen die op naam staan, ook als dat op naam van de andere echtgenoot is. De regel van onderhoud geldt dus voor alle goederen, zolang het maar gaat om spoedeisend en noodzakelijk onderhoud.⁵¹ Wanneer er goederen worden gebruikt voor het uitoefenen van een beroep of bedrijf, worden deze goederen onder het bestuur van de echtgenoot van wie het bedrijf is of het beroep uitoefent, gezet. Hierbij moet het wel gaan om handelingen die als normaal kunnen worden beschouwd om het beroep of bedrijf uit te oefenen. Daarnaast moet de andere echtgenoot toestemming geven om dit goed te gebruiken. Indien er toestemming is, geldt dit voor de volledige duur van het uitoefenen van het beroep of het bedrijf. Als de andere echtgenoot, degene die niet het bedrijf of beroep uitoefent, alsnog de goederen niet meer voor het bedrijf of beroep wil laten gebruiken, kan deze een

⁴⁴ Art. 1:94 lid 2 BW

⁴⁵ Art. 1:93 BW

⁴⁶ Art. 1:94 lid 4 BW

⁴⁷ Art. 1:94 lid 5 BW

⁴⁸ Van Duijvendijk-Brand 2015, art. 1:94 lid 3 BW, aant. 4 (online, laatst bijgewerkt op 1 januari 2015).

⁴⁹ Art. 1:90 BW j° art. 1:97 lid 1, 1^e volzin BW

⁵⁰ Art. 1:90 BW j° art. 1:97 lid 1, 2^e volzin BW.

⁵¹ Art. 3:170 BW

beroep doen bij de rechtbank om deze situatie te beëindigen.⁵² Voorgaand zijn de bestuursregelingen beschreven zoals deze in de wet worden benoemd. Deze bestuursregelingen zijn niet dwingend waardoor hiervan kan worden afgeweken bij huwelijkse voorwaarden.⁵³

2.5.5 Aansprakelijkheid, draagplicht en verhaalsrecht schulden

De aansprakelijkheid geldt voor degene die kan worden aangesproken voor het verrichten van een prestatie. Dit is dus de persoon die de schuld aangaat.

Daarnaast verschilt de aansprakelijkheid van de draagplicht, want de draagplicht is voor beide echtgenoten indien zij in gemeenschap van goederen gehuwd zijn, ook als maar één van de echtgenoten de schuld is aangegaan.

Bijvoorbeeld echtgenoot A en echtgenoot B zijn in gemeenschap van goederen gehuwd. Echtgenoot A gaat een privéschuld aan. Hierdoor is echtgenoot A aansprakelijk. Toch moet de schuld gedragen worden door beide echtgenoten, omdat zij in gemeenschap van goederen zijn gehuwd.

Tot slot vallen onder het verhaalsrecht de goederen waarop de vordering verhaalbaar is. Dus welke goederen kunnen worden onttrokken om de schulden te voldoen.⁵⁴

Tijdens het huwelijk

De vermogensrechtelijke gemeenschap omvat alle schulden die vóór of tijdens het huwelijk zijn aangegaan, behalve de uitzonderingen die genoemd zijn in paragraaf 2.5.3. Iedere echtgenoot heeft een draagplicht voor de helft van de schuld. Hierbij maakt het niet uit of deze schuld in de gemeenschap valt. Op alle goederen, dus zowel gemeenschapsgoederen als privégoederen, kan een gemeenschapsschuld worden verhaald. Op de gemeenschapsgoederen en de privégoederen van echtgenoot A kan de privéschuld van echtgenoot A worden verhaald.⁵⁵ Als het om een privéschuld van echtgenoot A gaat, zijn dus beide echtgenoten draagplichtig en kan ook op de gemeenschapsgoederen de schuld verhaald worden. Toch kan echtgenoot B goederen aanwijzen van echtgenoot A om de privéschulden van echtgenoot A aan de schuldeiser te voldoen, zodat er niet op de gemeenschapsgoederen wordt verhaald.⁵⁶ In figuur 1 in bijlage A worden de aansprakelijkheden, draagplichten en verhaalsrechten die gedurende het huwelijk aanwezig zijn in een schema weergegeven.

Na het huwelijk

De gemeenschap van het huwelijk wordt ontbonden op het moment dat er een verzoek tot echtscheiding is ingediend.⁵⁷ Iedere echtgenoot blijft na de ontbinding aansprakelijk voor de gemeenschapsschulden waarvoor zij ook aansprakelijk zouden zijn als de gemeenschap niet zou zijn ontbonden. Indien er sprake is van gemeenschapsschulden waarvoor één van de echtgenoten, bijvoorbeeld echtgenoot A, aansprakelijk is, dan heeft echtgenoot B alsnog de draagplicht voor deze schulden. Alleen kan deze schuld slechts verhaald worden op de goederen die echtgenoot B heeft verkregen bij de verdeling van de gemeenschapsgoederen. Natuurlijk kan voor de gemeenschapsschuld, die aan de zijde van echtgenoot A valt, ook op de privégoederen van echtgenoot A verhaald worden.⁵⁸

⁵² Art. 1:97 lid 2 BW

⁵³ Van Duijvendijk-Brand 2015, art. 1:97 BW, aant. 4 (online, laatst bijgewerkt op 1 januari 2015).

⁵⁴ Van Mourik 2009, p. 13.

⁵⁵ Art. 1:96 lid 1 BW.

⁵⁶ Art. 1:96 lid 2 BW.

⁵⁷ Art. 1:99 lid 1 sub b BW.

⁵⁸ Art. 1:102 BW.

Er bestaat een mogelijkheid om de draagplicht en aansprakelijkheid van echtgenoot B te verminderen voor de schuld die hij niet is aangegaan. Om dit mogelijk te maken moet echtgenoot B afstand doen van de gemeenschap. Door afstand te doen is echtgenoot B niet meer hoofdelijk aansprakelijk voor de gemeenschapsschuld die hij niet is aangegaan.⁵⁹ Echtgenoot B blijft na de afstand van de gemeenschap wel aansprakelijk voor de schulden waarvoor hij vóór de ontbinding eveneens aansprakelijk voor was.⁶⁰ Nadat echtgenoot B afstand heeft gedaan van de gemeenschap kan hij geen aanspraak meer maken op de goederen uit de gemeenschap, behalve de goederen die zijn uitgezonderd in art. 1:103 lid 3 BW.

2.6 Samenvatting

Door het Wetsvoorstel Aanpassing zou Nederland wat betreft het huwelijksvermogensrecht gelijk lopen met wat in Europa gebruikelijk is. Daarnaast zou het wenselijk zijn om het standaard systeem van het huwelijksvermogensrecht te wijzigen, aangezien het systeem van algehele gemeenschap van goederen al oud is en aan vernieuwing toe is door de maatschappelijk veranderingen. Het doel van het Wetsvoorstel Aanpassing was het aanpassen van de gemeenschap van goederen. Van dat doel is door het amendement van Anker niets meer overgebleven. Toch zijn er nog enkele grote veranderingen doorgevoerd. Ook zijn de beperkte gemeenschappen, de gemeenschap van winst en verlies & de gemeenschap van vruchten en inkomsten, afgeschaft.

⁵⁹ Art. 1:103 lid 4 BW.

⁶⁰ Art. 1:103 lid 5 BW.

3. Het Initiatiefwetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen.

In dit hoofdstuk wordt besproken welke veranderingen het Initiatiefwetsvoorstel Beperking met zich meebrengt. Hierbij wordt aandacht besteed aan de aanleiding van het Initiatiefwetsvoorstel Beperking en de specifieke veranderingen die het Initiatiefwetsvoorstel Beperking met zich meebrengt. Daarnaast wordt er een vergelijking gemaakt tussen het Initiatiefwetsvoorstel Beperking, het Wetsvoorstel Aanpassing en één van de keuzestelsels de gemeenschap van vruchten en inkomsten. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een samenvatting.

3.1 De aanleiding

De landen rondom Nederland hanteren geen systeem van algehele gemeenschap van goederen. Hierdoor ontstaan er krachtens het huidige Nederlandse recht problemen bij huwelijken die de Nederlandse grenzen overschrijden. Zo geldt voor personen die in een ander land dan Nederland gehuwd zijn en uiteindelijk in Nederland uit elkaar gaan door middel van een echtscheiding, een andere huwelijksvermogensrecht systeem.

De beperkte gemeenschap en het verrekenstelsel zijn de twee stelsels die de Commission on European Family Law heeft aanbevolen. In beide stelsels worden de vermogens, die het Initiatiefwetsvoorstel Beperking beoogd buiten de verdeling bij echtscheiding te houden, niet gedeeld. Zo vallen in beide stelsels het voorhuwelijkse vermogen, giften en erfrechtelijke verkrijgingen buiten de gemeenschap van het huwelijk en worden als privégoederen beschouwd. De initiatiefnemende Kamerleden trachten hierbij aan te sluiten met dit Initiatiefwetsvoorstel Beperking.

Ook hebben een aantal instanties verschillende enquêtes gehouden over bepaalde aspecten die in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking zijn opgenomen. Deze enquêtes zijn onder de bevolking gehouden. De instanties die een enquête hebben afgenomen zijn: Nederlands Instituut voor Publieke Opinie (NIPO), StandpuntNL, Netwerk Notarissen en Motivaction. Uit deze onderzoeken blijkt dat de bevolking de wijziging, die het Initiatiefwetsvoorstel Beperking teweeg brengt, wenselijk vindt.⁶¹ Zo blijkt uit het onderzoek van StandpuntNL uit 2014 dat 70% van de 1.382 ondervraagden personen het eens was met de stelling: "Trouwen onder huwelijkse voorwaarden moet de standaard worden."⁶² StandpuntNL had in 2010 ongeveer dezelfde stelling voorgelegd en toen was 67% van de 2.315 ondervraagden het er mee eens.⁶³

3.2 De veranderingen

Het voornemen is om het Nederlandse huwelijksvermogensrecht opnieuw in te richten. Zo is het voornemen om de beperkte gemeenschap van goederen als de nieuwe standaard te introduceren. Hierbij is het de bedoeling dat alleen het vermogen dat tijdens het huwelijk gezamenlijk is opgebouwd bij echtscheiding gedeeld moet worden. Dit brengt een aantal veranderingen met zich mee. Hierna wordt op deze veranderingen ingegaan, waarbij de veranderingen in de faillissementswet buiten beschouwing worden gelaten.

3.2.1 De omvang van de gemeenschap

Het vermogen dat vóór het huwelijk is verworven door beide echtgenoten valt, door in het huwelijk te treden, niet in de gemeenschap. Hierbij maakt het niet uit of het vermogen los van elkaar is verworven of door beide echtgenoten samen. Het vermogen waarover wordt gesproken heeft betrekking op zowel het positieve als het negatieve vermogen, dus zowel

⁶¹ Kamerstukken II 2013/14, 33987, nr. 3, (MvT).

⁶² Trouwen onder huwelijkse voorwaarden moet de standaard worden, www.stand.nl (zoek op huwelijkse)

⁶³ Trouwen moet standaard op huwelijkse voorwaarden, www.stand.nl (zoek op huwelijkse)

de bezittingen als de schulden. Hieruit kan de conclusie getrokken worden dat alleen het vermogen dat wordt opgebouwd tijdens het huwelijk in de gemeenschap valt.⁶⁴ Hierop is één uitzondering, namelijk het vermogen dat krachtens erfopvolging bij versterf, making, lastbevoordeling of gift is verkregen, valt niet in de gemeenschap.⁶⁵ Daaruit vloeit voort dat het hierbij niet uitmaakt wanneer deze erfenis, making, lastbevoordeling of gift is verkregen, aangezien het voorhuwelijks vermogen niet meetelt en het uitgezonderd is als het vermogen tijdens het huwelijk is verkregen.

Indien erflaters een zogeheten uitsluitingsclausule hebben opgenomen in hun uiterste wilsbeschikking of gift kan hiervan niet worden afgeweken door middel van huwelijkse voorwaarden.⁶⁶ De wil van de erflater gaat voor. Dit betekent wel dat als een erflater of schenker per se wil dat een erfenis of gift in de gemeenschap gaat vallen, hij hiervoor een zogeheten insluitingsclausule kan opnemen.⁶⁷ Hierbij hebben de echtgenoten wel de mogelijkheid om af te wijken door middel van het opmaken van huwelijkse voorwaarden en daarin te bepalen dat de erfenis of gift ook bij een insluitingsclausule niet in de gemeenschap behoort te vallen.⁶⁸ In dat geval hebben erflaters of schenkers nog een andere manier om een erfenis, making, lastbevoordeling of gift aan beide echtgenoten te doen toekomen. Hierbij moeten de erflaters of schenkers de geërfde goederen of geschonken goederen aan beide echtgenoten persoonlijk schenken of nalaten. Dit vermogen komt dan bij beide echtgenoten in hun privévermogen terecht.

Het Initiatiefwetsvoorstel Beperking zorgt ook ervoor dat een aantal andere zaken buiten de gemeenschap vallen.⁶⁹ Ten eerste valt buiten de gemeenschap datgene wat onder de wettelijke rechten uit het erfrecht is verkregen.⁷⁰ Ten tweede de legitieme portie waarop een kind aanspraak kan maken als wettig deel van de erfenis van zijn/haar ouders.⁷¹ Ten derde worden de quasi-legaten ook uitgezonderd als deze een positief saldo betreffen.⁷² Ten vierde vallen verblijvingsbedingen, overnamebedingen en optiebedingen zonder redelijke tegenprestatie die werken bij overlijden buiten de gemeenschap.⁷³ Ten vijfde is de omzetting naar een afdwingbare nakoming bij overlijden vanuit een natuurlijke verbintenis ook een recht dat buiten de gemeenschap valt.⁷⁴ Hierbij maakt het niet uit of het een positief of een negatief saldo bedraagt.⁷⁵

Als de omvang van de gemeenschap is bepaald kan daarvan niet worden afgeweken door gemeenschapsgoederen te schenken aan één van de echtgenoten in privé. Dit is namelijk uitdrukkelijk uitgesloten in de wet.⁷⁶

3.2.2 De onderneming in het huwelijk

Indien A en B gaan trouwen en echtgenoot A heeft bij aanvang van het huwelijk een onderneming, zou echtgenoot A hieruit zijn inkomen moeten halen. Wanneer echtgenoot A dit zou nalaten, valt er, als er niets anders hiervoor geregeld is, door de nieuwe regeling niets van deze onderneming in de gemeenschap. Er valt niets van deze onderneming in de gemeenschap, aangezien het voorhuwelijks vermogen wordt uitgezonderd. Hierdoor is er een regeling getroffen dat als het maatschappelijk gezien als redelijk kan worden beschouwd, dat de winsten en verliezen van een onderneming in de gemeenschap van

⁶⁴ Art. 1:94 lid 2 BW (zoals voorgesteld is in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking).

⁶⁵ Art. 1:94 lid 2 sub a BW (zoals voorgesteld is in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking).

⁶⁶ Art. 1:94 lid 4 BW (zoals voorgesteld is in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking).

⁶⁷ Art. 1:94 lid 3 sub b BW (zoals voorgesteld is in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking).

⁶⁸ *Kamerstukken II* 2014/15, 33 987, nr. 7, p. 16.

⁶⁹ Art. 1:94 lid 2 sub c BW (zoals voorgesteld is in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking).

⁷⁰ Artt. 4:34, 4:35, 4:36, 4:38 BW

⁷¹ Artt. 4:63 t/m 4:92 BW

⁷² Art. 4:126 lid 1 BW

⁷³ Art. 4:126 lid 2 sub a BW

⁷⁴ Art. 4:126 lid 2 sub c BW

⁷⁵ Art. 1:94 lid 2 BW en art. 1:94 lid 7 BW (zoals voorgesteld is in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking).

⁷⁶ Art. 1:94 lid 3 sub a BW (zoals voorgesteld is in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking).

het huwelijk terecht komt.⁷⁷ Daarnaast kan echtgenoot A ook een bedrijf drijven dat niet op de naam van echtgenoot A staat. Hierbij valt te denken aan een besloten vennootschap(B.V.). Als echtgenoot A bijvoorbeeld aandelen in een B.V. heeft en deze aandelen zijn ook door het privévermogen van echtgenoot A gefinancierd en hij heeft een overwegende zeggenschap in de B.V. kan hij bepalen wanneer en, of er winst wordt uitgekeerd. Zodra er winst wordt uitgekeerd valt deze in de gemeenschap van het huwelijk. Wanneer er geen winst wordt uitgekeerd, stijgen de aandelen in waarde. Deze waardestijging komt dan echtgenoot A in privé toe, aangezien hij de aandelen heeft gefinancierd met zijn privévermogen. Door art. 1:95 lid 4 BW, zoals voorgesteld is in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking, probeert de wetgever dit fenomeen tegen te gaan door in de wet vast te stellen dat dit verrekend moet worden in de gemeenschap.

3.2.3 Aansprakelijkheid, draagplicht en verhaalsrechten

Gedurende het huwelijk kunnen allebei de echtgenoten schulden aangaan. Indien echtgenoot A een privéschuld aangaat kan deze schuld worden verhaald op zowel gemeenschapsgoederen als privégoederen van echtgenoot A.⁷⁸ Verhaal op de gemeenschapsgoederen kan worden beperkt als echtgenoot B goederen aanwijst waarop de privéschuldeiser van echtgenoot A verhaal kan maken en daardoor de privéschuld van echtgenoot A is voldaan.⁷⁹ Het voornemen is dat door het Initiatiefwetsvoorstel Beperking het verhaal van een privéschuld op de gemeenschapsgoederen nog verder beperkt wordt. Stel echtgenoot A heeft een privéschuld en de schuldeiser verhaalt zijn schuld op de gemeenschappelijke auto. De schuldeiser moet dan de helft van de waarde van de auto vergoeden aan echtgenoot B, omdat dat zijn deel van de gemeenschap is. Ook kan echtgenoot B ervoor kiezen om de auto te kopen uit de gemeenschap. Hiervoor moet hij de helft, namelijk de waarde die van echtgenoot A is, vergoeden. Dat geld komt in het privévermogen van echtgenoot A terecht waardoor de schuldeiser daarop kan verhalen. De auto komt uiteindelijk na vergoeding van de helft in het privévermogen van echtgenoot B terecht.⁸⁰

Door het Initiatiefwetsvoorstel Beperking wordt ook de draagplicht en verhaalsrecht bij ontbinding van de gemeenschap beperkt. Zo is in het geval dat de gemeenschapsgoederen onvoldoende zijn om de gemeenschapsschulden te voldoen, een aparte regeling voorgesteld. Hierbij moet degene aan wiens zijde van de gemeenschap de schuld valt, deze schuld dragen.⁸¹

Uit al deze veranderingen lijkt voort te vloeien dat de echtgenoten een administratie bij moeten houden tijdens hun huwelijk. Echter degene die het wetsvoorstel hebben aangebracht, hebben vermeld dat er geen administratieplicht hieruit voortvloeit. Dit komt doordat als er geen administratie wordt bijgehouden het bewijsvermoeden intreedt.⁸²

3.3 Vergelijkingen

Het voorgestelde Initiatiefwetsvoorstel Beperking vertoont veel overeenkomsten met het voorgestelde Wetsvoorstel Aanpassing. Daarnaast lijken het Initiatiefwetsvoorstel Beperking en het Wetsvoorstel Aanpassing ook op het afgeschafte keuzestelsel de gemeenschap van vruchten en inkomen. Om deze redenen wordt er een vergelijking gemaakt van deze systemen.

⁷⁷ Art. 1:95 lid 3 BW (zoals voorgesteld is in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking).

⁷⁸ Art. 1:96 lid 1 BW.

⁷⁹ Art. 1:96 lid 2 BW.

⁸⁰ Art. 1:96 lid 3 BW (zoals voorgesteld is in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking).

⁸¹ Art. 1:96 lid 7 BW (zoals voorgesteld is in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking).

⁸² *Kamerstukken II* 2013/14, 33987, nr. 3, p. 1.

3.3.1 De gemeenschap van vruchten en inkomsten versus het Initiatiefwetsvoorstel Beperking

Er zijn vijf veranderingen uit het Initiatiefwetsvoorstel Beperking die overeenkomen met het oude stelsel van gemeenschap van vruchten en inkomsten. Ten eerste is bij de gemeenschap van vruchten en inkomsten en het Initiatiefwetsvoorstel Beperking het voorhuwelijkse vermogen uitgezonderd. Het uitgangspunt is bij beide stelsels dat alleen hetgeen gedurende het huwelijk aan vermogen is opgebouwd ook uiteindelijk bij de afwikkeling van een echtscheiding gedeeld moet worden.⁸³ Ten tweede valt datgene wat op grond van erfopvolging, making of gift is verkregen automatisch buiten de gemeenschap.⁸⁴ Ten derde zijn er een aantal regelingen voor ondernemingen overgenomen uit het keuzestelsel de gemeenschap van vruchten en inkomsten. Zo vallen de winsten en verliezen van een voorhuwelijkse onderneming wel in de gemeenschap indien dit als maatschappelijk redelijk kan worden gezien.⁸⁵ Ten vierde geldt deze regeling ook als het gaat om een onderneming die niet op naam staat.⁸⁶ Tot slot worden in allebei de stelsels de positie van schuldeiser verslechterd. Als de gemeenschapsgoederen bij ontbinding van de gemeenschap ontoereikend zijn om de schulden van de gemeenschap te voldoen, dan moet de echtgenoot aan wie de schuld toevalt, deze schuld dragen.⁸⁷

Eigenlijk zijn de artikelen van de gemeenschap van vruchten en inkomsten overgenomen in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking. Alleen de regeling zoals bij de gemeenschap van vruchten en inkomsten van toepassing was in art. 1:126 lid 1 BW(oud) is niet in zijn geheel overgenomen. Deze regeling hield in dat *alle* goederen en schulden die te maken hadden met het uitoefenen van een beroep, of nodig waren om een bedrijf te runnen, buiten de gemeenschap vielen. In het huidige recht geldt dat alleen voor gemeenschapsgoederen en niet voor privégoederen van de echtgenoot die niet het beroep of bedrijf uitoefent.⁸⁸

3.3.2 Het Initiatiefwetsvoorstel Beperking versus het Wetsvoorstel Aanpassing

Er was een poging gedaan om de beperking van de gemeenschap van goederen tot stand te brengen met het Wetsvoorstel Aanpassing. Dit is mislukt, waardoor het Initiatiefwetsvoorstel Beperking hiervoor alsnog moet zorgen. Hierdoor vertonen deze wetsvoorstellen vier overeenkomsten. De eerste overeenkomst is dat het voorhuwelijkse vermogen wordt uitgezonderd van de gemeenschap.⁸⁹ Bij het Wetsvoorstel Aanpassing is dit aspect niet doorgevoerd door het amendement van Anker en door het advies van de Raad van State.⁹⁰ Ten tweede probeerde het Wetsvoorstel Aanpassing hetgeen verkregen werd op grond van een erfopvolging, making, lastvoordeling of gift al uit te zonderen van de gemeenschap.⁹¹ Dit aspect van het wetsvoorstel is komen te vervallen door het amendement van Anker.⁹² Ten derde is in zowel het Wetsvoorstel Aanpassing als in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking aangekondigd dat er van de uitsluitingsclausule niet kan worden afgeweken door middel van huwelijkse voorwaarden.⁹³ Dit is samen met de insluitingsclausule uiteindelijk niet meer doorgegaan door het amendement van Anker,

⁸³ Art.1:94 lid 2 BW (zoals voorgesteld is in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking) en art. 1:124 lid 1 BW oud.

⁸⁴ Art. 1:94 lid 2 sub a BW (zoals voorgesteld is in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking) en art. 1:124 lid 1 BW oud.

⁸⁵ Art. 1:95 lid 3 BW (zoals voorgesteld is in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking) en art. 1:126 lid 2 BW oud.

⁸⁶ Art. 1:95 lid 4 BW (zoals voorgesteld is in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking) en art. 1:126 lid 3 BW oud.

⁸⁷ Art. 1:96 lid 7 BW (zoals voorgesteld is in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking) en art. 1:127 BW oud.

⁸⁸ Art. 1:97 lid 2 BW

⁸⁹ Art. 1:94 lid 2 BW (zoals voorgesteld is in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking) en art. 1:94 lid 2 BW (zoals voorgesteld was in het Wetsvoorstel Aanpassing).

⁹⁰ Kamerstukken II 2007/08, 28867, nr. 14.

⁹¹ Art. 1:94 lid 2 sub a BW (zoals voorgesteld is in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking) en art. 1:94 lid 2 sub a BW (zoals voorgesteld is was het Wetsvoorstel Aanpassing).

⁹² Kamerstukken II 2007/08, 28867, nr. 14.

⁹³ Art. 1:94 lid 4 BW (zoals voorgesteld is in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking) en art. 1:94 lid 4 BW (zoals voorgesteld was in het Wetsvoorstel Aanpassing).

maar zijn beiden voorgesteld in het nieuwe Initiatiefwetsvoorstel Beperking. Tot slot wordt in Initiatiefwetsvoorstel Beperking opnieuw een poging gedaan om de verhaalsrechten van schuldeisers tijdens het huwelijk te beperken met betrekking tot schulden die niet door desbetreffende echtgenoot zijn aangegaan. Hierbij moet de echtgenoot, van wie de schuld niet is, een vergoeding krijgen als de schuldeiser zijn schuld verhaalt op de gemeenschapsgoederen. Of de echtgenoot kan een vergoeding geven aan de schuldeiser om het gemeenschapsgoed in privé te verkrijgen.⁹⁴ Deze wijziging was in het Wetsvoorstel Aanpassing afgewezen in de nota van wijziging.⁹⁵

3.3.3 Schematische weergave

In deze paragraaf wordt een schematische weergave weergegeven van de bepalingen uit verschillende stelsels. Ten eerste wordt één van de keuzestelsels voor de huwelijkse voorwaarden: “De gemeenschap van vruchten en inkomsten” onder de loep genomen. Ten tweede wordt er gekeken naar het ingediende Wetsvoorstel Aanpassing, vóór alle amendementen en moties. Tot slot worden de bepalingen uit het Initiatiefwetsvoorstel Beperking bestudeerd.

Veranderingen	Beperkte gemeenschap van vruchten en inkomsten	Het ingediende Wetsvoorstel Aanpassing	Het ingediende Initiatiefwetsvoorstel Beperking
Voorhuwelijks vermogen valt buiten de gemeenschap.	X	X	X
Verkregen krachtens erfopvolging bij versterf, making of gift valt buiten de gemeenschap.	X	X	X
Het wettelijke recht uit het erfrecht, de legitieme portie, quasi-legaten, verblijvingsbedingen zonder redelijke tegenprestatie, overnamebedingen zonder redelijke tegenprestatie, optiebedingen zonder redelijke tegenprestatie en omzetting van een natuurlijke verbintenis naar een afdwingbare nakoming, vallen niet in de gemeenschap (bij positief saldo en bij de omzetting ook bij een negatief saldo).			X
Zaaksvervanging.	X	X	
Buiten de gemeenschap valt hetgeen wordt geïnd op een vordering die buiten de gemeenschap valt en eventuele zaaksvervanging daarvan.	X	X	
Echtgenoten kunnen geen gemeenschapsgoederen aan elkaar schenken, zodat het vermogen bij één van de echtgenoten in privé toekomt.			X
De insluitingsclausule.		X	X
Geen afwijking mogelijk van de uitsluitingsclausule.		X	X
Voorhuwelijks ondernemingsvermogen →	X		X

⁹⁴ Art. 1:96 lid 3 BW (zoals voorgesteld is in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking) en art. 1:96 lid 3 BW (zoals voorgesteld was in het Wetsvoorstel Aanpassing).

⁹⁵ *Kamerstukken II* 2013/14, 33987, nr. 3, p. 17.

winsten en verliezen vallen in gemeenschap als het maatschappelijk redelijk is.			
Onderneming niet op naam → winsten en verliezen vallen in gemeenschap als het maatschappelijk redelijk is.	X		X
Verhaalsrecht van privéschuld beperkt → verhaal op helft van de gemeenschapsgoederen.		X	X
Negatief saldo bij ontbinding, valt schuld aan zijde van echtgenoot die aansprakelijk is.	X		X

Figuur 2: Vergelijking

3.4 Samenvatting

Het Initiatiefwetsvoorstel Beperking stelt voor om het voorhuwelijks vermogen en hetgeen verkregen krachtens een uiterste wilsbeschikking of gift in het vervolg privé te houden. Als er sprake is van een uitsluitingsclausule kan daarvan niet worden afgeweken door middel van het opstellen van huwelijkse voorwaarden. Van een insluitingsclausule kan wel worden afgeweken door middel van huwelijkse voorwaarden, maar de erflaters hebben daarnaast nog een mogelijkheid om aan beide echtgenoten vermogen achter te laten of te schenken. Uit dit alles blijkt dat het uitgangspunt is dat bij de afwikkeling dat wordt verdeeld wat gedurende het huwelijk is opgebouwd. Zo vallen dus ook de winsten en verliezen van een onderneming in de gemeenschap, indien dit als maatschappelijke redelijk wordt beschouwd. Daarnaast worden de schuldeisers in hun verhaalsmogelijkheden beperkt. Zo krijgt de echtgenoot, die de schuld niet is aangegaan, bescherming voor de schuld die hij niet is aangegaan in geval van een ontbinding van het huwelijk. Het Initiatiefwetsvoorstel Beperking is ingediend, aangezien de initiatiefnemers Nederland willen aansluiten bij wat Europees als gebruikelijk wordt gezien. Daarnaast is uit verschillende onderzoeken te concluderen dat de Nederlandse bevolking deze veranderingen wil.

Uiteindelijk zijn alleen de regelingen van art. 1:94 lid 2 sub c BW en art. 1:94 lid 3 sub a BW helemaal nieuw in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking.

4. De te verwachten knelpunten van het Initiatiefwetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen

In dit hoofdstuk worden eerst enkele voor- en tegenargumenten die aan het Initiatiefwetsvoorstel Beperking kleven besproken. Daarna worden enkele knelpunten die het Initiatiefwetsvoorstel Beperking met zich meebrengt behandeld. Het gaat hier om knelpunten die beschreven zijn in de literatuur en knelpunten die de maatschappelijke organisaties voorspellen. De knelpunten die naar verwachting tot stand komen door het Initiatiefwetsvoorstel Beperking zijn tevens aandachtspunten voor Prinsenhof. Aan het einde van het hoofdstuk wordt een conclusie getrokken.

4.1 De voor- en tegenargumenten

De nadelen die in de literatuur zijn benoemd over het wettelijke stelsel van algehele gemeenschap van goederen zijn als wijzigingen in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking opgenomen. Toch zorgt het Initiatiefwetsvoorstel Beperking voor zowel voor- als tegenstanders. In deze paragraaf worden de voor- en tegenargumenten uiteengezet.

4.1.1 Argumenten voor het Initiatiefwetsvoorstel Beperking

Ten eerste is een groot voordeel dat Nederland niet meer afwijkt van datgene wat in Europa als gebruikelijk wordt gezien. Hierdoor komen stellen die in Nederland scheiden niet meer voor onvoorzienbare verrassingen op dat gebied te staan.⁹⁶ Ten tweede is er door een aantal onderzoeken, zoals eerder benoemd in paragraaf 3.1, uitgewezen dat er een groot draagvlak bestaat voor deze wijzigingen. Ten derde blijkt uit onderzoek dat Nederland het hoogste percentage huwelijken, dat onder huwelijkse voorwaarden is gesloten, heeft in heel Europa. Hierdoor doet blijken dat Nederland wel degelijk aan een verandering toe is.⁹⁷ Ten vierde was het wettelijke stelsel van algehele gemeenschap van goederen ter bescherming van de langstlevende echtgenoot, maar dit is niet meer nodig door het nieuwe wettelijke erfrecht.⁹⁸ Ten vijfde is het voor personen die meer dan één keer in het huwelijk treden handiger om het voorhuwelijksvermogen gescheiden houden. Dit i.v.m. eventuele kinderen uit het vorige huwelijk en aangezien een persoon bij het tweede huwelijk aanzienlijk meer vermogen inbrengt dan bij een eerste huwelijk.

4.1.2 Argumenten tegen het Initiatiefwetsvoorstel Beperking

De knelpunten die in de volgende paragrafen besproken worden zijn tevens tegenargumenten. Tegenargumenten die niet tevens knelpunten zijn, worden niet besproken in de volgende paragrafen en worden in deze paragraaf summier besproken. Ten eerste wordt de positie van de schuldeisers aanzienlijk verslechterd.⁹⁹ Uit het oogpunt van de schuldeisers is dit een belangrijk tegenargument. Daarnaast wordt in de literatuur als belangrijk tegenargument aangevoerd dat het onderzoek dat onder de bevolking reeds 12 jaar geleden is gehouden, ernstig verouderd is. Hierbij gaat het om het onderzoek van NIPO.

4.2 Knelpunten uit de literatuur

In deze paragraaf wordt elk knelpunt op dezelfde manier beschreven. Eerst wordt het knelpunt zelf besproken. Daarna wordt bij enkele knelpunten een korte casus geschetst, waarin weergegeven wordt hoe het knelpunt zich in de praktijk kan voordoen. Tot slot

⁹⁶ Boele-Woelki e.a. juli 2013, p. 345.

⁹⁷ Boele-Woelki e.a. juli 2013, p. 102, 103.

⁹⁸ Kamerstukken II 2013/14, 33987, nr. 3, p. 8.

⁹⁹ Kolkman, WPNR 2014/7044 (online publiek).

wordt bij enkele knelpunten een mogelijke oplossing gegeven. Deze oplossingen kunnen zelfbedacht zijn of uit de literatuur komen.

4.2.1 Knelpunt 1: Het samenwoonvermogen

Tegenwoordig gaan koppels eerst duurzaam samenwonen voordat zij überhaupt gaan trouwen. Hieruit vloeit vaak al enig gemeenschappelijk bezit van goederen en vermogen. Soms trouwen de koppels niet en rijst de vraag in de literatuur of deze koppels beschouwd kunnen worden als gehuwd. Indien koppels na een duurzame periode van samenwonen gaan trouwen, valt het voorhuwelijks vermogen niet binnen het gemeenschappelijke vermogen.¹⁰⁰ Hierdoor ontstaat er door aanvang van het huwelijk vier vermogens.

Casus

Marie en Karel wonen zeven jaar samen. Zij hebben voordat zij samen gingen wonen geen samenlevingscontract opgemaakt. Marie is zwanger geraakt, waardoor Karel het tijd vond om haar ten huwelijk te vragen. We gaan ervan uit dat zij gaan trouwen als het Initiatiefwetsvoorstel Beperking al in werking is getreden. Na zeven jaar samenwonen gaan zij trouwen. Gedurende die zeven jaar hebben Marie en Karel gezamenlijk een huis gekocht en hebben zij de inboedel gezamenlijk uitgezocht en allebei een bijdrage geleverd. Met betrekking tot het huis weten zij de investeringen nog, maar van de meubels weten zij niet meer precies wie welke bijdrage heeft geleverd. Daarnaast hebben zij beiden een privébankrekening en een gezamenlijke bankrekening. Vanaf het moment dat zij in het huwelijk zijn getreden zouden de toekomstige inkomsten van beide echtgenoten gezamenlijk worden en het voorhuwelijks vermogen privé blijven. Nu een gedeelte van het voorhuwelijks vermogen eigenlijk al gezamenlijk is, wordt het lastig om hier een onderscheid in te maken. Hierdoor kunnen er vier vermogens ontstaan: het privévermogen van Karel; het privévermogen van Marie; het gezamenlijke vermogen dat is opgebouwd voor het huwelijk en het gemeenschapsvermogen dat gedurende het huwelijk wordt opgebouwd.¹⁰¹

Het bezwaarlijke hiervan is, dat het gemeenschappelijke vermogen dat vóór het huwelijk al bestond nooit automatisch zal vloeien in het gemeenschappelijke vermogen dat tijdens het huwelijk wordt opgebouwd. Dit komt doordat het gemeenschappelijke vermogen dat vóór het huwelijk al bestond bij vervanging alsnog in het gemeenschappelijke vermogen van vóór het huwelijk komt, aangezien hier de regels van zaaksvervanging van toepassing zijn.¹⁰²

Een mogelijke oplossing

Als het koppel na een samenwoonperiode besluit te gaan trouwen, kan voor deze samenwoonperiode een akte van aanbrengsten worden opgemaakt. Hierdoor kan worden afgesproken welke goederen en schulden aan wie in privé toebehoort, zodat het gemeenschappelijke vermogen van de samenwoonperiode uiteen valt in de privévermogens van Marie en Karel. Bij deze oplossing wordt ervoor gezorgd dat er nog maar drie afzonderlijke vermogens zijn.

Hierbij ontstaat wel weer een nieuw probleem, want als dit bij huwelijkse voorwaarden zou gebeuren zou de zogeheten Dozy-clausule opgenomen moeten worden. Hierin stellen echtgenoten zich hoofdelijk aansprakelijk voor al bestaande schulden, zodat schuldeisers niet benadeeld worden.¹⁰³ Deze Dozy-clausule zou dan ook in de akte van aanbrengsten moeten worden opgenomen.

¹⁰⁰ Labohm & Stollenwerck, *WPNR* 2015/7057 (online publiek).

¹⁰¹ Huijgen, *FTV* 2014/10, p.3 (online publiek).

¹⁰² Huijgen, *JBN* 2015/02, art. 7, p.3 (online publiek).

¹⁰³ Van Mourik en Verstappen 2006, p.352.

Deze oplossing kan ook gebruikt worden bij koppels die niet besluiten te trouwen, maar juist besluiten om uit elkaar te gaan na een duurzame samenwonenperiode. Hiervoor wordt dan geen staat van aanbrengsten gemaakt, maar bijvoorbeeld een overeenkomst waarin wordt gezet hoe het vermogen van de samenwonenperiode wordt afgewikkeld.¹⁰⁴ Hierbij kan ook eventueel een Dozy-clausule worden opgenomen. Het nadeel hiervan is dat beide echtgenoten nog een langere tijd gezamenlijke financiële verantwoordelijkheden hebben.

4.2.2 Knelpunt 2: De complexiteit

Door vermogens uit te zonderen van de gemeenschap ontstaan er verschillende vermogens. Hierdoor wordt de afwikkeling complex. Bij het huidige stelsel is er een vermogen en dit wordt door de helft gedeeld. Na het Initiatiefwetsvoorstel Beperking wordt hetzelfde gehanteerd, alleen mogen het voorhuwelijks vermogen, erfenissen, makingen, lastbevoordelingen en giften niet meegenomen worden bij de deling. Dit brengt een hogere moeilijkheidsgraad met zich mee. Hier komt ook een zekere administratieplicht bij kijken. Het is namelijk soms onduidelijk aan wie het goed toebehoort door de zaaksvervanging, verknochte goederen, vruchten van goederen en door uitsluitingsclausules. Als het onduidelijk is, treedt het bewijsvermoeden van art. 1:94 lid 8 BW (zoals voorgesteld is in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking) in. Dit houdt in, dat als niet bewezen kan worden aan wie een goed toebehoort, het goed geacht wordt gemeenschappelijk te zijn. Om die reden hebben de veranderingen die door Initiatiefwetsvoorstel Beperking bewerkstelligd worden geen zin als er geen administratie bij wordt gehouden, want door het bewijsvermoeden worden de goederen alsnog gemeenschappelijk. Ondanks dat het bewijsvermoeden is opgemaakt, zorgt het Initiatiefwetsvoorstel Beperking voor ingewikkeldheid.¹⁰⁵

Casus

Daan en Sophie zijn in gemeenschap van goederen gehuwd. Daan heeft van zijn ouders een gift gekregen. Deze gift zou na het in werking treden van het Initiatiefwetsvoorstel Beperking niet in de gemeenschap vallen, ook al is er geen uitsluitingsclausule opgenomen. Deze gift wordt op de gezamenlijke bankrekening van Daan en Sophie gestort en verdwijnt eigenlijk helemaal in het gemeenschappelijk vermogen dat zij bezitten. Bij de afwikkeling van de echtscheiding wil Daan zijn gift terug, maar het is niet meer te achterhalen waar deze gift aan besteed is.

Een mogelijke oplossing

Voor dit probleem zou naar mijn mening een algemene voorlichting aan (aanstaande) echtgenoten al een groot gedeelte oplossen. Veel personen beseffen pas later dat zij een erfenis of gift privé moesten houden, om bij echtscheiding alsnog te laten toekomen aan de begiftigde.¹⁰⁶ In de literatuur wordt aangevoerd dat exen, als zij iets beslist niet willen delen, er alles aan doen om te bewijzen dat de gift privé was en welk vermogen dat is. Door het bewijsvermoeden is het bewijzen, dat iets privé is, ook noodzakelijk. Tegenwoordig zie je dat uitsluitingsclausules, die eigenlijk hetzelfde effect hebben als Initiatiefwetsvoorstel Beperking beoogt, weinig problemen opleveren.¹⁰⁷ Ook zal in dit tijdperk het makkelijker worden om bepaalde geldstromen te volgen, aangezien tegenwoordig bijna iedereen gebruikt maakt van digitale geldstromen.

4.2.3 Knelpunt 3: Het voorhuwelijks vermogen

Naar mijn mening is het voorhuwelijks vermogen gescheiden houden in wezen ook een knelpunt, aangezien er geen verplichting wordt gegeven om bepaalde zaken vast te

¹⁰⁴ Labohm & Stollenwerck, *WPNR* 2015/7057 (online publiek).

¹⁰⁵ Kolkman, *FTV* 2014/03, p. 1 (online publiek).

¹⁰⁶ Reinhartz, *FJR* 2006/02, p. 3 (online publiek).

¹⁰⁷ Kolkman, *FTV* 2014/03, p. 1 en 2 (online publiek).

leggen bij aanvang van het huwelijk. Hierdoor zou het gehele vermogen bij echtscheiding door de helft moeten worden gedeeld. Het is maar de vraag of iedereen nog na 20 jaar huwelijk weet, welk vermogen zij bezaten vóór het huwelijk. Een oplossing hiervoor zou zijn een verplichte akte, zoals een aparte notariële akte met een staat van aanbrengsten. Deze akte zou dan moeten worden opgemaakt bij aanvang van het huwelijk, om de vermogens van de echtgenoten vast te leggen die zij hebben bij aanvang van het huwelijk. Ook kan dit voorkomen worden door het opmaken van huwelijksvoorwaarden en daar een staat van aanbrengsten in op te nemen.

4.2.4 Knelpunt 4: Verhaalsrecht voorhuwelijks schuld

Doordat het Initiatiefwetsvoorstel Beperking geen wijziging teweeg brengt in art. 1:96 lid 1 BW, kunnen na het in werking treden van het Initiatiefwetsvoorstel Beperking voor een voorhuwelijks schuld, gemeenschapsgoederen worden uitgewonnen. Dit betekent dat voorhuwelijks schulden verhaald kunnen worden op de gemeenschapsgoederen, terwijl voorhuwelijks positief vermogen wel buiten de gemeenschap valt.¹⁰⁸

Casus

Sem en Tess trouwen na het in werking treden van Initiatiefwetsvoorstel Beperking. Sem heeft vóór het huwelijk een lange tijd gestudeerd en heeft een flinke studieschuld opgebouwd. Aangezien voorhuwelijks vermogen, zowel goederen als schulden, niet in de gemeenschap vallen, valt deze studieschuld van € 30.000,- evenmin in de gemeenschap. De schuldeisers willen de schuld van € 30.000,- graag terug, maar Sem betaald de aflossingen niet meer. De schuldeisers willen stappen ondernemen om hun schuld toch afgelost te krijgen. Aangezien art. 1:96 lid 1 BW aangeeft dat het niet uitmaakt of deze schuld in de gemeenschap valt, kan deze schuld alsnog worden verhaald op de gemeenschapsgoederen. Zij kunnen ook besluiten om de schuld te verhalen op de privégoederen van Sem. Als de schuldeisers besluiten gemeenschapsgoederen te verkopen, kan de helft van de waarde van de gemeenschapsgoederen worden uitgewonnen om zo de schuld te voldoen, ook al is het een privéschuld van Sem.

Een mogelijke oplossing

Het lijkt mij dat de wetgever dit wetsartikel moet aanpassen. Het lijkt mij onlogisch als de wetgever in art. 1:94 lid 7 BW uitdrukkelijk de voorhuwelijks schulden uitzondert van de vermogensrechtelijke gemeenschap, dat in art. 1:96 lid 1 BW alsnog deze schulden kunnen worden verhaald op de gemeenschapsgoederen.¹⁰⁹

Als de wetgever besluit om dit wetsartikel niet aan te passen kunnen aanstaande echtgenoten een notariële akte laten opmaken en daarin uitdrukkelijk vermelden dat een voorhuwelijks schuld niet kan worden verhaald op de gemeenschapsgoederen.

4.2.5 Knelpunt 5: De narecherche

Bij levering van een registergoed en vestiging van een beperkt recht wordt de koopsom eerst gestort op de rekening van de notaris. De partijen stemmen overeen dat de levering van het registergoed wordt overgedragen vrij van hypotheek en beslagen. Hierdoor moet de notaris(klerk) eerst narecherche doen in de openbare registers voordat het geld uitbetaald kan worden. Hieruit moet blijken dat er geen eerder ingeschreven beslagen of hypotheek zijn.¹¹⁰ Ook moet gekeken worden of er geen Vormerkung is ingeschreven.¹¹¹ Als er niets staat ingeschreven kan de transactie voltooid worden. De narecherche moet plaatsvinden bij zowel een levering van een registergoed als een vestiging van een beperkt recht daarop.¹¹²

¹⁰⁸ Kolkman, *FTV* 2014/03, p. 2 (online publiek).

¹⁰⁹ Zoals is voorgesteld in Initiatiefwetsvoorstel Beperking.

¹¹⁰ HR 30 januari 1981, ECLI:NL:HR:1981:AG4140. (Baarns beslag)

¹¹¹ Art. 7:3 BW

¹¹² Bestuur van de KNB, 'Beleidsregel tijdstip uitbetaling van gelden', KNB 2006 (online, laatst bijgewerkt op 12 december 2007).

Het knelpunt is dat de narecherche meer tijd in beslag gaat nemen, aangezien er meer zaken moeten worden uitgezocht voordat het geld kan worden uitgekeerd. In het huidige recht is het zo dat als het huis op naam van de man staat, het geld in beginsel op de rekening van de man of op een gezamenlijke rekening kan worden gestort. Dit kan op beide rekeningen aangezien het in de gemeenschap van goederen terecht komt. Door het Initiatiefwetsvoorstel Beperking kunnen er twee mogelijkheden ontstaan. Indien het huis op de naam van de man staat kan het mogelijk zijn dat het huis tot het privévermogen van de man behoort, of tot het gemeenschappelijke vermogen. Het huis kan in het privévermogen terecht zijn gekomen, omdat de man het huis al vóór het huwelijk had verworven of deze vóór of tijdens het huwelijk via een uiterste wilsbeschikking of gift heeft verkregen. Ook kan het huis in privévermogen van de man terecht zijn gekomen als hij meer dan de helft van het huis heeft gefinancierd met zijn privévermogen. In deze gevallen moet het geld worden gestort op de privérekening van de man. De opbrengst kan ook in de gemeenschap vallen ondanks dat het huis op naam van de man staat. Dit kan voorkomen als het huis tijdens het huwelijk is verworven uit gemeenschapsvermogen. Hierbij wordt het ingewikkelder als hierbij ook de vergoedingsrechten komen kijken als één van de echtgenoten een keer uit het privévermogen een deel van de hypotheek heeft afgelost.¹¹³

Ditzelfde probleem doet zich voor bij het verkopen van aandelen van een B.V. of N.V., aangezien deze aandelen ook in het privévermogen of in de huwelijksgemeenschap kunnen vallen.¹¹⁴

Een mogelijke oplossing

Volgens prof. mr. W.G. Huijgen zal de oplossing zijn, dat bij levering in de nota van afrekening wordt vastgelegd wie van de echtgenoten recht heeft op welk bedrag.¹¹⁵ Daarnaast werd ook al in de memorie van toelichting van het Wetsvoorstel Aanpassing vermeld dat de herkomst van de gelden in de leveringsakten moeten worden vastgelegd.¹¹⁶ Hierdoor zou eenvoudiger te bepalen zijn tot welk vermogen het registergoed behoort, waardoor ook duidelijk is aan wie de gelden toe moeten komen.

4.2.6 Knelpunt 6: Vergoedingsrechten in combinatie met meer privévermogen

Indien een echtgenoot voorhuwelijks vermogen, verkrijgingen via een uiterste wilsbeschikking of gift gebruikt om een deel van de hypotheek af te lossen ontstaat hier een vergoedingsrecht voor. Door het Wetsvoorstel Aanpassing is bepaald dat de beleggingsleer van toepassing is.¹¹⁷ Door het Initiatiefwetsvoorstel Beperking is er meer kans dat één van de echtgenoten privévermogen investeert in een gemeenschapsgoed, aangezien er door het Initiatiefwetsvoorstel Beperking ook meer privévermogen ontstaat. Vergoedingsrechten kunnen ervoor zorgen dat ex-echtgenoten na ontbinding van het huwelijk nog lang zakelijk met elkaar verbonden zijn.

Casus

Finn en Sara zijn getrouwd na het in werking treden van het Initiatiefwetsvoorstel Beperking. Tijdens het huwelijk is er een woning gekocht voor een bedrag van € 200.000,-. Deze is volledig door een hypothecaire lening gefinancierd. Finn krijgt van zijn ouders een gift van € 30.000,-. Deze gebruikt hij om een deel van de hypothecaire lening af te lossen. Na enkele jaren willen Finn en Sara scheiden. De waarde van het huis is gedaald naar een bedrag van € 170.000,-. Volgens het huidige recht zouden beiden niets terugkrijgen bij echtscheiding, aangezien de hypothecaire lening even groot is als de

¹¹³ Huijgen, JBN 2015/02, art. 7, p.1 (online publiek).

¹¹⁴ Huijgen, JBN 2015/02, art. 7, p.2 (online publiek).

¹¹⁵ Huijgen, JBN 2015/02, art. 7, p.1 (online publiek).

¹¹⁶ Kamerstukken II 2002/03, 28 867, nr. 3, p.22. (MvT)

¹¹⁷ Art. 1:87 BW

overige waarde van het huis. Na het inwerking treden van het Initiatiefwetsvoorstel Beperking zou Finn de waarde van zijn gift terug moeten krijgen, aangezien dit privévermogen van hem is. Door het Wetsvoorstel Aanpassing is de beleggingsleer van toepassing waardoor de waardedaling meegenomen moet worden. Finn heeft uit zijn privévermogen 30.000/200.000ste (3/20)deel van het huis gefinancierd. De waarde van het huis is gedaald naar € 170.000,-. Hierdoor is de waarde van zijn erfenis nog $\frac{3}{20} \times 170.000 = 25.500$. Dus moet Sara de helft van deze € 25.500 vergoeden aan Finn. Sara zou een bedrag van € 12.750,- aan Finn moeten vergoeden.¹¹⁸ Als er een vergelijking kan worden gemaakt met de aflossing per jaar voor een studieschuld, dat ook op basis van een eenpersoonsinkomen wordt berekend, kan ervan uit worden gegaan dat een persoon ongeveer € 1.100,- per jaar kan aflossen.¹¹⁹ Hierdoor zou Sara nog 11 jaar en ongeveer 7 maanden met Finn zakelijk verbonden zijn om de helft van de overige waarde van de erfenis te vergoeden.

4.2.7 Knelpunt 7: De fiscaliteit

In de huwelijkse voorwaarden wordt vaak opgenomen dat er een finale verrekening bij het einde van het huwelijk zal plaatsvinden. Hierin is opgenomen dat bij einde van het huwelijk door overlijden en/of door echtscheiding, alles wordt afgewikkeld alsof er een gemeenschap van goederen heeft bestaan. Hierbij kan specifieker opgenomen worden of zij dit alleen bij overlijden willen, of ook bij echtscheiding. Het finale verrekeningbeding zorgt ervoor dat bij de afwikkeling iedere echtgenoot de helft van de waarde van de goederen in zijn privévermogen krijgt. Hierdoor kan een nalatenschap of verdeling van goederen bij echtscheiding voordeliger worden afgewikkeld.¹²⁰ Door het Initiatiefwetsvoorstel Beperking wordt de beperkte gemeenschap van goederen standaard en vervalt de algehele gemeenschap van goederen. De algehele gemeenschap van goederen zorgde juist voor de voordeligheid. Doordat er na het inwerking treden van Initiatiefwetsvoorstel Beperking automatisch een beperkte gemeenschap van goederen tot stand komt, zou met de bepaling in de huwelijkse voorwaarden: "Afwikkelen alsof zij in gemeenschap van goederen waren gehuwd", de beperkte gemeenschap van goederen worden bedoeld. Aan de afwikkeling van de beperkte gemeenschap van goederen zitten meer kosten verbonden dan de afwikkeling van de algehele gemeenschap van goederen.¹²¹

Een mogelijke oplossing

Indien de echtgenoten het gevolg - alsof zij in gemeenschap van goederen gehuwd waren wordt gezien als de beperkte gemeenschap van goederen – niet beogen, dan moet er in de huwelijkse voorwaarden ook de beschrijving van de "oude" algehele gemeenschap van goederen worden opgenomen. Hierbij gaat het dan om de algehele gemeenschap van goederen die gold voor het in werking treden van het Initiatiefwetsvoorstel Beperking.¹²²

4.3 Verwachtingen door maatschappelijke organisaties

In deze paragraaf worden de positieve punten en de knelpunten die de maatschappelijke organisaties verwachten besproken. Hierbij wordt aangesloten bij de maatschappelijke organisaties die in de memorie van toelichting van het Initiatiefwetsvoorstel Beperking zijn genoemd.

¹¹⁸ Huijgen, *JBN* 2015/02, art. 7, p.3 (online publiek).

¹¹⁹ www.duo.nl (zoek op *Hoeveel terugbetalen*).

¹²⁰ Van Straaten e.a. 2000, p. 10, 11; *Ars Notariatus* CII.

¹²¹ Scholsburgerhartschols, *EstateTip Review* 2011, afl. 2011-31.

¹²² Scholsburgerhartschols, *EstateTip Review* 2013, Afl. 2013-41.

4.3.1 Netwerk Notarissen (NN)

NN vindt dat aan het Initiatiefwetsvoorstel Beperking een voordeel en knelpunten verbonden zijn.

Voordelen

NN heeft een onderzoek gedaan onder aanstaande echtgenoten. Dit onderzoek heeft van januari 2012 tot februari 2013 plaatsgevonden. 3.159 aanstaande koppels hebben op de stellingen hun meningen gegeven. De respondenten zijn via verschillende wegen aangeworven, namelijk via radiosspots, artikelen in regionale dagbladen en lokale weekbladen, sociale media, digitale nieuwsbrieven, verschillende internetmedia en via www.netwerknotarissen.nl. Hierdoor kan worden uitgegaan van een groot draagvlak. Al deze 3.159 respondenten hadden het plan om binnen korte tijd in het huwelijk te treden. De stellingen gingen vooral over aspecten die ook in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking waren voorgesteld. De eerste stelling was: 'Als wij getrouwd zijn willen we financieel onafhankelijk van elkaar zijn en in principe ons salaris of inkomen niet samen delen.' Op deze stelling heeft 38% van de respondenten positief geantwoord en wil geheel onafhankelijk van elkaar zijn als zij in het huwelijk getreden zijn. De tweede stelling die NN heeft voorgelegd was: 'Als wij getrouwd zijn willen wij de bezittingen die we ieder vóór ons huwelijk hadden niet bij echtscheiding delen.' Hierop heeft 61% van de respondenten positief geantwoord. De derde stelling van deze enquête was: 'Bij echtscheiding willen we niet de schulden die ieder vóór het huwelijk had, delen.' Hiervan was zelfs 74% van de respondenten er mee eens. De vierde en tevens laatste stelling van deze enquête was: 'Als wij getrouwd zijn willen we de erfenissen die we ieder hebben ontvangen niet bij echtscheiding delen.' Hierop heeft 91% van de respondenten positief gereageerd.¹²³

Door de uitkomst van dit onderzoek heeft NN de mening, dat het Initiatiefwetsvoorstel Beperking wenselijk is. Vooral het aspect dat wat verkregen is onder erfopvolging bij versterf, making, lastbevoordeling of gift buiten de gemeenschap blijft, is volgens NN een gewenste verandering.¹²⁴

Knelpunten

Het ongewijzigd laten van art. 1:96 lid 1 BW wordt als een belangrijk knelpunt gezien. Hierdoor zouden privéschulden alsnog op de gemeenschapsgoederen verhaald kunnen worden. Het toevoegen van enkele leden bij art. 1:96 BW komt hier deels aan tegemoet. Ook is NN van mening dat er een onderscheid moeten worden gemaakt in welk einde het huwelijk heeft. Dus een onderscheid van een zogenoemde 'slecht' einde (echtscheiding) en een 'goed' einde (overlijden).

Advies

NN geeft het advies om naar het verrekenstelsel over te stappen. NN vindt dat de stappen, zoals nu zijn voorgesteld, nog niet ver genoeg gaan. Het verrekenstelsel heeft dezelfde gevolgen zoals nu is voorgesteld, maar is volgens NN beter hanteerbaar in praktische en juridische zin. Hierbij adviseert NN om het Duitse wettelijke stelsel van de 'Zugewinnngemeinschaft' als voorbeeld te gebruiken. Een verrekenstelsel zorgt ervoor dat echtgenoten beiden hun eigen vermogens behouden, maar aan het einde van het huwelijk verrekenen alsof zij in algehele gemeenschap van goederen gehuwd waren. Hierbij worden niet de goederen gedeeld, maar de waarde van de goederen. Het verrekenstelsel zou ook het knelpunt dat NN verwacht oplossen. Voorts is het verrekenstelsel ook één van de twee aanbevolen stelsels die het Commission on European Family Law had voorgesteld.¹²⁵

¹²³ 'Peiling Huwelijkse voorwaarden', www.netwerknotarissen.nl (zoek op *Peiling*).

¹²⁴ Art. 1:94 lid 2 sub a BW (zoals voorgesteld is in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking)

¹²⁵ Boele-Woelki e.a. juli 2013.

4.3.2 De Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB)

De KNB heeft zowel positieve als negatieve verwachtingen.

Positieve verwachtingen

De KNB is van mening dat het redelijk is dat het voorhuwelijks vermogen, erfenissen en giften buiten de gemeenschap vallen. Ook melden zij dat de uitsluitingsclausules in de praktijk niet tot problemen leiden.¹²⁶ De leden van de KNB hebben vóór het indienen van het Wetsvoorstel Aanpassing een ringvergadering gehouden om te stemmen over een aantal aspecten die later in het Wetsvoorstel Aanpassing werden opgenomen. Er zijn zes ringvergaderingen gehouden en in totaal waren er 835 leden aanwezig. De aspecten uit deze vergadering die nu ook betrekking hebben op het Initiatiefwetsvoorstel Beperking worden kort toegelicht.

De eerste vraag die wordt toegelicht ging over welk wettelijk stelsel de voorkeur had bij de leden. Hierover waren de meeste leden het eens. Vrijwel niemand van de leden was voor de handhaving van de algehele gemeenschap van goederen, enkele personen hadden de voorkeur om een verrekenstelsel te handhaven en de overige aanwezige leden waren voor de beperkte gemeenschap.

De tweede vraag ging over, of de aanbrengsten in het huwelijk in beginsel privé gehouden moeten worden. Een meerderheid was het hiermee eens en vond dat dit moest gebeuren via een notariële akte of huwelijkse voorwaarden, maar het had de voorkeur om dit vast te leggen door middel van huwelijkse voorwaarden. Deze voorkeur lag er, omdat huwelijkse voorwaarden opgenomen worden in het huwelijksgoederenregister.

De derde vraag die ook relevant is voor het Initiatiefwetsvoorstel Beperking, is of de vruchten van aanbrengsten die privé zijn gehouden, evenmin in de gemeenschap behoren te vallen. Hiermee was een hele grote meerderheid het eens.

Tot slot was de vraag of erfenissen en giften onmiddellijk van de gemeenschap zouden moeten worden uitgezonderd. Hierover was een meerderheid het eens dat er een overgangsrecht van één of twee jaar zou moeten komen en dat dan de beperkte gemeenschap automatisch in werking treedt. De echtgenoten die dit onwenselijk vinden, kunnen bij de notaris laten vastleggen, dat alsnog de algehele gemeenschap van goederen wordt gehandhaafd.¹²⁷ Over deze aspecten die in het ingediende Wetsvoorstel Aanpassing zaten, waren de leden van de KNB in 2003 het eens. Nu zijn dezelfde aspecten alsnog opgenomen in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking, aangezien deze bij het Wetsvoorstel Aanpassing gaandeweg waren gestrand.

Negatieve verwachtingen

De KNB struikelt over het feit dat er niet onderzocht is, of gehuwden een bewuste keuze hadden gemaakt om in algehele gemeenschap van goederen te trouwen. Hierdoor vindt de KNB dat er niet gesproken kan worden over een maatschappelijk draagvlak. Daarnaast vindt de KNB dat echtgenoten een grote administratieplicht krijgen en het hier afhangt hoe bereidwillig de echtgenoten zijn om hun privévermogens te administreren. De KNB verwacht hierdoor problemen bij de afwikkeling en ziet de ontbinding van de gemeenschap in de toekomst niet eenvoudiger worden.¹²⁸

De initiatiefnemers vinden dat de uitspraken van de KNB tegenstrijdig lijken, aangezien er meerdere enquêtes zijn gehouden die laten zien dat er wel degelijk een draagvlak bestaat. Ook meldt de KNB eerst dat de uitsluitingsclausules in de praktijk geen problemen opleveren en daarna dat zij vraagtekens heeft bij de uitvoerbaarheid door de administratieplicht.¹²⁹

¹²⁶ Kamerstukken II 2013/14, 33 987, 3, p. 12 (MvT).

¹²⁷ Verslag van de in januari/februari 2003 gehouden ringvergaderingen van de KNB leden over: huwelijksvermogensrecht.

¹²⁸ Kamerstukken II 2013/14, 33 987, 3, p. 12 (MvT).

¹²⁹ Kamerstukken II 2013/14, 33 987, 3, p. 12, 13 (MvT).

4.3.3 De Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA)

Zowel de Adviescommissie Familie- en Jeugdrecht als de Adviescommissie Burgerlijk Recht heeft zich over het Initiatiefwetsvoorstel Beperking uitgelaten.

De Adviescommissie Familie- en Jeugdrecht:

De Adviescommissie Familie- en Jeugdrecht vindt de gevolgen van het Initiatiefwetsvoorstel Beperking wenselijk. Vooral het gegeven dat de aanbrengsten, erfenissen en giften buiten de gemeenschap gaan vallen. Wel komt bij de Adviescommissie Familie- en Jeugdrecht de vraag op hoe de bewijsrechtelijke problemen zullen worden afgewikkeld. Daarnaast vindt de Adviescommissie Familie- en Jeugdrecht dat onderzocht moet worden of de voordelen opwegen tegen de nadelen die kleven aan dit Initiatiefwetsvoorstel Beperking.¹³⁰

De Adviescommissie Burgerlijk Recht:

De Adviescommissie Burgerlijk Recht is van mening dat niet iedere (aanstaande) echtgenoot vindt dat het voorhuwelijks vermogen buiten de gemeenschap behoort te vallen. Ook stelt de Adviescommissie Burgerlijk Recht vast dat de te voeren administratie tot problemen leidt, indien deze niet of nauwelijks wordt bijgehouden.

De Adviescommissie Burgerlijk Recht adviseert om een goede voorlichting te houden.¹³¹

4.3.4 De Vereniging van Familierecht Advocaten en Scheidingsmediators (vFAS)

Uit de scheidingspraktijk van de vFAS blijkt dat het aspect uit het Initiatiefwetsvoorstel Beperking dat erfenissen en giften in het privévermogen blijven, goed aansluit bij wat in de praktijk als wenselijk wordt aanvaard. Daarentegen voorziet de vFAS wel problemen in de uitsluiting van het voorhuwelijks vermogen van de gemeenschap. Dit komt doordat echtgenoten geen deugdelijke administratie zullen voeren. Door het bewijsvermoeden zou er alsnog een algehele gemeenschap van goederen ontstaan, of er komen doordat (ex-) echtgenoten graag willen bewijzen dat het vermogen privé is meer vechtscheidingen.

4.3.5 De Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG)

De KBvG heeft haar advies vooral uit het oogpunt van de verhaal zoekende schuldeisers geschreven. De uitsluitingsclausules uit het huidige recht leveren geen problemen op voor de deurwaarderspraktijk. Toch denkt de KBvG, dat wanneer erfenissen en giften automatisch privé blijven, er wel problemen kunnen ontstaan. De KBvG is van mening dat een gebrekkige administratie tot problemen leidt. De nieuwe regel van art. 1:94 BW zorgt volgens de KBvG niet voor beperkingen voor de verhaal zoekende schuldeisers. Alleen de registergoederen die vóór het huwelijk zijn aangeschaft, vallen buiten de verhaalsmogelijkheden. Verder blijven, volgens de KBvG, de verhaalsmogelijkheden hetzelfde. De KBvG denkt dat personen bewust trouwen en zich dus realiseren dat schuldeisers verhaal hebben op de gemeenschapsgoederen. Ook vindt de KBvG dat niet zozeer van het onderzoek van NN uit mag worden gegaan, omdat daarmee personen die in gemeenschap van goederen trouwen buiten beschouwing worden gelaten, aangezien die personen geen gebruik maken van een notaris.

4.4 Conclusie

Indien het Initiatiefwetsvoorstel Beperking wordt aangenomen en inwerking treedt, komen een aantal te verwachten knelpunten in de praktijk tot uiting. Zo gaan koppels vaker samenwonen voordat zij gaan trouwen. Daarnaast wordt er verwacht dat door de veranderingen van het Initiatiefwetsvoorstel Beperking het systeem van het huwelijksvermogensrecht veel complexer gaat worden, aangezien er ook specifieke administratie van de echtgenoten wordt verwacht. De administratie is niet verplicht, maar is wel noodzakelijk om de beperkte gemeenschap zoals voorgesteld wordt, waar te

¹³⁰ Kamerstukken II 2013/14, 33 987, 3, p. 13 (MvT).

¹³¹ Kamerstukken II 2013/14, 33 987, 3, p. 13, 14 (MvT).

kunnen maken. Daarnaast wordt het lastig om voorhuwelijks vermogen gescheiden te houden, aangezien er geen akte op gemaakt hoeft te worden waarin wordt bepaald welke goederen er in het huwelijk worden aangebracht. Ook heeft de wetgever niet nagedacht over eventuele voorhuwelijks schulden, aangezien deze schulden door de wetsartikelen zoals nu is voorgesteld, alsnog op de gemeenschapsgoederen kunnen worden verhaald. Bovendien moet de notaris(klerk) veel meer handelingen verrichten om een narecherche af te ronden. Tot slot behoort door het Initiatiefwetsvoorstel Beperking meer vermogen tot het privévermogen. Hierdoor hebben echtgenoten in de toekomst meer kans dat het privévermogen wordt geïnvesteerd en het goed niet in het vermogen terecht komt van de investeerder. Hierdoor ontstaat er eerder een vergoedingsrecht, waardoor ex-echtgenoten nog lang financieel aan elkaar verbonden zijn. Door al deze knelpunten zou het handig zijn als de initiatiefnemers het Initiatiefwetsvoorstel Beperking heroverwegen, opdat bepaalde aspecten uit het Initiatiefwetsvoorstel Beperking op enkele punten verbeterd kunnen worden. Toch zouden de problemen met wat voorlichtingen of enkele aktes al beperkt kunnen worden. Hierbij is een groot nadeel de bijhorende kosten.

Bijna elke maatschappelijke organisatie verwacht problemen doordat de (aanstaande) echtgenoten waarschijnlijk niet de bijbehorende administratie zullen bijhouden. Daarnaast vindt NN dat er onderscheid gemaakt moet worden in een goed of een slecht einde van het huwelijk. NN vindt het ook een probleem dat voorhuwelijks schulden op de gemeenschapsgoederen verhaald kunnen worden. Het baart de KNB zorgen dat niet duidelijk onderzocht is of het trouwen in gemeenschap van goederen een weloverwogen keuze was. De Adviescommissie Familie- en Jeugdrecht vindt dat eerst de voordelen tegen de nadelen moeten worden afgestreept voordat het Initiatiefwetsvoorstel Beperking in werking treedt. De vFAS ondervindt problemen bij de uitsluiting van het voorhuwelijks vermogen. Ook denkt de vFAS dat door het bewijsvermoeden alsnog een algehele gemeenschap van goederen tot stand kan komen, of dat er hierdoor meer vechtscheidingen ontstaan. Tot slot denkt de KBvG dat het automatisch uitsluiten van erfenissen en giften problemen kan opleveren in de praktijk. De KBvG denkt dat door de wetswijziging geen beperking op de verhaalsmogelijkheden tot stand komt, behalve als het gaat om een voorhuwelijks registergoed. Daarnaast vindt de KBvG dat het onderzoek van NN alleen rekening houdt met personen die al bij een notaris langs zouden gaan en niet met personen die in gemeenschap van goederen zijn gehuwd, want deze personen maken in beginsel geen gebruik van een notaris.

5. Het dossieronderzoek van de huwelijkse voorwaarden

De initiatiefnemers trachten door het Initiatiefwetsvoorstel Beperking aan te sluiten bij de praktijk. Het Wetsvoorstel Aanpassing deed hier ook al een poging toe. In dit hoofdstuk worden een aantal bepalingen uit de huwelijkse voorwaarden onderzocht van zowel vóór als tijdens het huwelijk opgemaakte huwelijkse voorwaarden. De bepalingen worden vergeleken met de bepalingen die zijn opgenomen in het Wetsvoorstel Aanpassing en het Initiatiefwetsvoorstel Beperking. Uiteindelijk wordt geconcludeerd of de bepalingen uit de huwelijkse voorwaarden overbodig worden door de voorstelde en onlangs in werking getreden wetswijziging. In het onderzoek worden de 20 recente zaken met betrekking tot de huwelijkse voorwaarden die tijdens een huwelijk zijn opgemaakt en de 20 recente zaken met betrekking tot de huwelijkse voorwaarden die vóór een huwelijk worden opgemaakt bestudeerd. Hierbij wordt alleen gebruik gemaakt van de huwelijkse voorwaarden die al daadwerkelijk gepasseerd zijn. De zaken zijn genummerd van 1 t/m 20, dit in verband met de privacy van de cliënten van het kantoor. Bij zowel de voorhuwelijkse voorwaarden als bij de huwelijkse voorwaarden die tijdens het huwelijk zijn opgemaakt zijn de zaken genummerd van 1 t/m 20. In de literatuur is de vraag gesteld, of de huwelijkse voorwaarden overbodig worden door het Initiatiefwetsvoorstel Beperking, of dat door de wijzigingen huwelijkse voorwaarden juist noodzakelijk worden.¹³² Om deze reden wordt een vergelijking gemaakt met de bepalingen uit de huwelijkse voorwaarden en de wijzigingen die het Initiatiefwetsvoorstel Beperking met zich mee brengen.

5.1 De bepalingen die worden opgenomen bij huwelijkse voorwaarden vóór het huwelijk

De huwelijkse voorwaarden die zijn doorgelicht beschrijven allemaal de bepaling dat de echtgenoten buiten de gemeenschap van goederen zijn gehuwd. Zaak 8 heeft één uitzondering, namelijk dat de auto wel in de gemeenschap valt.

5.1.1 Inkomen en draagplicht kosten van de huishouding

De kosten van de huishouding worden verschillend gedragen. Uit het onderzoek komen vier verschillende vormen van de draagplicht naar boven.

De eerste mogelijkheid is dat de kosten van de huishouding worden gedragen naar evenredigheid van het inkomen van beide echtgenoten. Is dit inkomen ontoereikend, dan worden de kosten gedragen naar evenredigheid van de inkomsten uit vermogen. Is het inkomen en de inkomsten uit vermogen nog onvoldoende om de kosten van de huishouding te vergoeden, dan komen de kosten ten laste van het vermogen van beide echtgenoten naar evenredigheid. Deze mogelijkheid wordt in vijf zaken gehanteerd.

De tweede mogelijkheid is dat de kosten worden gedragen naar evenredigheid van het inkomen en als dat ontoereikend is, dan naar evenredigheid van het vermogen. Deze situatie komt in maar liefst 13 zaken voor.

De derde mogelijkheid is dat alleen de kosten ten laste kunnen komen van het inkomen van beide echtgenoten. Deze optie wordt in zaak zeven gehanteerd.

De vierde mogelijkheid is een heel andere constructie. Hierbij gaat het om dat eerst het inkomen van de man wordt gebruikt om de kosten van de huishouding te voldoen, dan het inkomen van de vrouw. Als deze allebei onvoldoende zijn om de kosten van de huishouding te voldoen, wordt er gebruikt gemaakt van het vermogen van beiden naar evenredigheid. Van deze mogelijkheid wordt maar in één zaak gebruik gemaakt.

Hetgeen onder het inkomen kan worden verstaan, wordt door de echtgenoten zelf bepaald. In de huwelijkse voorwaarden die bestudeerd zijn komen vier verschillende

¹³² Mellema-Kranenburg, WPNR 2015/7054.

vormen voor. In de eerste vorm wordt als inkomen gezien de inkomsten uit werk en onderneming. Deze mogelijkheid is in zes zaken in de praktijk gebracht.

Bij de tweede vorm komt het netto inkomen uit alle boxen. Zo wordt onder inkomen verstaan: het belastbaar inkomen uit werk en woning, het belastbare inkomen uit aanmerkelijk belang en het belastbare inkomen uit sparen en beleggen. Acht koppels hebben gekozen voor deze optie.

De derde vorm is dat het inkomen alleen gehaald wordt vanuit de inkomsten uit arbeid en woning. Deze vorm had voor vijf koppels de voorkeur.

De laatste vorm is dezelfde als de derde maar met een toevoeging, omdat een van de echtgenoten een agrariër is. Hierin wordt bepaald dat winsten en verliezen door overlijden uitgezonderd worden van het inkomen. Daarnaast worden ook waardeveranderingen van cultuurgronden en productierechten, genoten of geleden terzake van het staken van een tot (een van) de echtgenoten behorende landbouwbedrijf, uitgezonderd van het inkomen. In dit onderzoek heeft maar één zaak, zaak 10, deze toevoeging in de huwelijksvoorwaarden staan.

Indien één van de echtgenoten teveel heeft bijgedragen aan de kosten van de huishouding heeft deze echtgenoot hiervoor een vergoedingsrecht. Dit vergoedingsrecht staat in art. 1:87 lid 3 BW. Alleen worden de bestedingen van consumptieve aard geheel uitgezonderd in de wet en geven geen aanleiding tot een vergoeding, aangezien zij vallen onder de verplichting om een bijdrage te leveren in de kosten van de huishouding.¹³³ Toch is dit vergoedingsrecht in 19 van de 20 zaken opgenomen.

5.1.2 Vergoedingen/Vergoedingsrechten

In alle 20 zaken hebben echtgenoten opgenomen dat zij elkaar moeten vergoeden wat zij onttrekken aan het vermogen van de andere echtgenoot. Dit is ook door het Wetsvoorstel Aanpassing opgenomen in de wet.¹³⁴ Hierdoor is deze bepaling in de huwelijksvoorwaarden na 1 januari 2012 overbodig geworden. Bij zaak 1 is als enige de beleggingsleer opgenomen. Deze leer is sinds 1 januari 2012 door het Wetsvoorstel Aanpassing in de wet vastgelegd. Deze bepaling zou in de huwelijksvoorwaarden van zaak 1 dus niet meer relevant zijn. In 17 zaken is nadrukkelijk de nominaliteitsleer van toepassing verklaard. Wanneer echtgenoten de waardedalingen en waardeinstijgingen bij een vergoedingsrecht niet willen meenemen is het noodzakelijk om de nominaliteitsleer op te nemen in de huwelijksvoorwaarden, aangezien in de wet de beleggingsleer opgenomen is. In deze 17 zaken is deze bepaling dus essentieel.

5.1.3 De privévermogens

Voorhuwelijks vermogen wordt uitgezonderd van de gemeenschap in 15 zaken, indien hiervoor bewijs is. Opmerkelijk is dat in 5 van de 15 zaken waarin het voorhuwelijks vermogen wordt uitgezonderd, geen staat van aanbrengsten wordt opgemaakt. Hierdoor zou na een lang huwelijk heel moeilijk achterhaald kunnen worden wat elke echtgenoot aan voorhuwelijks vermogen had. Bij 12 zaken wordt ook verkrijgingen gedurende het huwelijk uitgesloten van de gemeenschap als hiervoor voldoende bewijs aangeleverd kan worden. In 14 zaken is het gebruikelijk dat registergoederen, effecten en vorderingen op naam, in eigendom van de echtgenoot op wiens naam deze goederen staan, blijven. Het voorhuwelijks vermogen wordt door het Initiatiefwetsvoorstel Beperking ook uitgezonderd van de gemeenschap, waardoor deze bepaling aansluit op de wet en na het inwerking treden overbodig zou worden.

Kleding en sieraden behoren aan de echtgenoot toe wie deze in gebruik heeft. Dit is bepaald in alle 20 zaken. De uitzondering hierop is dat bij vijf zaken de sieraden die gedurende het huwelijk krachtens erfrecht of schenking of vóór het huwelijk zijn verkregen

¹³³ Art. 1:84 BW

¹³⁴ Art. 1:87 lid 1 BW

toebehoren aan de verkrijgende echtgenoot. Daarnaast zijn in 14 andere zaken bepaald, dat kleding en sieraden die zijn verkregen krachtens erfrecht of schenking van de verkrijgende echtgenoot blijven. Dit is een specifiekere bepaling dan bepaald wordt door het van kracht worden van het Initiatiefwetsvoorstel Beperking. Hierin is namelijk algemeen bepaald dat alle goederen en schulden die verkregen worden krachtens erfrecht bij versterf, making, lastbevoordeling of gift buiten de gemeenschap gaan vallen.¹³⁵

Wanneer een geschil bestaat over de vraag aan wie van de echtgenoten een goed toebehoort en niet kan worden vastgesteld of bewezen kan worden aan wie het goed toebehoort, wordt het goed geacht gemeenschappelijk te zijn. Deze bepaling staat in de huidige wet in art. 1:94 lid 6 BW. Hierdoor wordt deze bepaling overbodig, aangezien in de algemene regels deze bepaling al is opgenomen.

5.1.4 De onderneming

In alle huwelijkse voorwaarden die zijn geanalyseerd is naar voren gekomen dat de winst uit een onderneming als inkomen moet worden beschouwd als dit maatschappelijk redelijk is. Hierbij gaat het ook om ondernemingen die niet op naam staan en waarbij de echtgenoot zelf kan bepalen of er winst kan worden uitgekeerd, omdat hij de overwegende zeggenschap heeft in de onderneming niet op naam. Deze twee bepalingen worden in de wet opgenomen als het Initiatiefwetsvoorstel Beperking in werking treedt en kunnen overbodig worden na het in werking treden.¹³⁶

Roerende zaken die dienstbaar zijn aan de uitoefening van het beroep of bedrijf van één van de echtgenoten, behoren toe aan de echtgenoot die het beroep uitoefent of het bedrijf voert. Hierbij kan het gaan om roerende zaken die naar aard of door het feitelijke gebruik dienstbaar zijn. Deze bepaling is opgenomen in de wet en daardoor overbodig om in de huwelijkse voorwaarden te vermelden.¹³⁷ Voor het gebruik van deze roerende zaken kan een vergoedingsrecht ontstaan, ook dit aspect is in de wet vermeld.¹³⁸ Deze bepalingen zijn opgenomen in zes huwelijkse voorwaarden.

In de huwelijkse voorwaarden van vijf zaken staat dat de winst die wordt behaald met het geheel of gedeelte staken van een onderneming niet als inkomsten wordt beschouwd. Deze bepaling is noodzakelijk, aangezien dit in de wet niet is geregeld.

5.1.5 Verrekeningen

Bij negen zaken is een finaal verrekenbeding in de huwelijkse voorwaarden vastgelegd. Hierin wordt vermeld dat bij einde van het huwelijk door echtscheiding of overlijden gedaan wordt alsof een algehele gemeenschap van goederen had bestaan. Bij vier van de negen zaken vindt dit alleen plaats indien er aan het einde van het huwelijk een positief saldo is.

Zo nu en dan wordt een periodiek verrekenbeding opgenomen. Dit kan naast een finaal verrekenbeding, maar hoeft niet altijd zo te zijn. Het periodieke verrekenbeding is in acht huwelijkse voorwaarden opgenomen. Hierin wordt bepaald dat het gezamenlijke bespaarde bedrag jaarlijks door de helft wordt gedeeld.

Het komt voor dat koppels regelen dat bepaalde zaken bij echtscheiding buiten de verrekening blijven. Zo is in zaak 2 bepaald dat buiten verrekening blijft al wat krachtens erfrecht, schenking of gift door een van de echtgenoten is verkregen en door zaaksvervanging daarvoor in de plaats is gekomen. Daarnaast is in de zaken 3, 4 en 6 eveneens geregeld wat in zaak 2 is geregeld alleen valt een schenking niet buiten de

¹³⁵ Art. 1:94 lid 2 sub a BW (zoals voorgesteld is in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking).

¹³⁶ Art. 1:95 lid 3 BW en art. 1:95 lid 4 BW (zoals voorgesteld is in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking).

¹³⁷ Art. 1:97 lid 2 BW

¹³⁸ Art. 1:87 BW

verrekening. Verder hebben de koppels uit de zaken 7, 9, 17 en 19 geregeld dat al wat krachtens schenking en erfrecht door één van de echtgenoten is verkregen en wat door zaaksvervanging daarvoor in de plaats is gekomen, buiten de verrekening valt. Deze bepalingen worden, op de schenking na, opgenomen als het Initiatiefwetsvoorstel Beperking in werking treedt in art. 1:94 lid 2 sub a BW.

De koppels uit de zaken 17 en 19 hebben ook de rechten van het vestigen van vruchtgebruik als bedoeld in de artt. 4:29 BW en 4:30 BW buiten de verrekening gelaten bij echtscheiding. Deze bepaling is al in de wet opgenomen door het Wetsvoorstel Aanpassing in art. 1:94 lid 2 sub c BW.

De zaken 7 en 9 hebben ook nog enkele onderdelen van de onderneming buiten de verrekening gehouden. Hierbij valt te denken aan bestanddelen van het vermogen van een onderneming, aandelen in en winstbewijzen van een vennootschap en aandelen in en winstbewijzen van een vennootschap bij welke het kapitaal geheel of ten dele in aandelen is verdeeld.

In alle huwelijkse voorwaarden is opgenomen hoe het pensioen moet worden verdeeld bij echtscheiding. Hieruit komen vier varianten inzake de verdeling. De eerste variant is dat er absoluut geen pensioenverevening plaats vindt bij echtscheiding. Voor deze variant hebben acht koppels gekozen. Bij de tweede variant bestaat een recht op pensioenverevening van de rechten die opgebouwd zijn gedurende het huwelijk. Deze variant is door één koppel gekozen. De derde en tevens gewilde variant is, dat er een recht op pensioenverevening is van de rechten die zijn opgebouwd zowel vóór als tijdens het huwelijk. Deze variant is maar liefst door tien koppels geselecteerd. De laatste variant is dezelfde variant als de derde met een kleine toevoeging dat bij verdeling niet iedere echtgenoot alsnog zijn eigen pensioen behoudt. Aan deze uitzonderlijke variant heeft maar één koppel de voorkeur gegeven.

Uitzonderlijk is dat in de wet art. 1:94 lid 2 sub b BW, is bepaald dat de pensioenrechten buiten de gemeenschap zouden vallen en maar acht koppels hierin meegaan en de rest van de koppels het tegenovergestelde bepalen.

Naast dat er in de huwelijkse voorwaarden is bepaald dat er wel of geen recht bestaat op pensioenverevening, is er in bepaalde huwelijkse voorwaarden ook bepaald dat bij echtscheiding het ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen kan worden omgezet in eigen recht op ouderdomspensioen. Dit is geregeld in tien zaken. Daarnaast is in één enkele zaak nog bepaald dat bij echtscheiding de pensioenaanspraken in eigen beheer ondergebracht kunnen worden bij een onafhankelijke professionele verzekeringsmaatschappij.

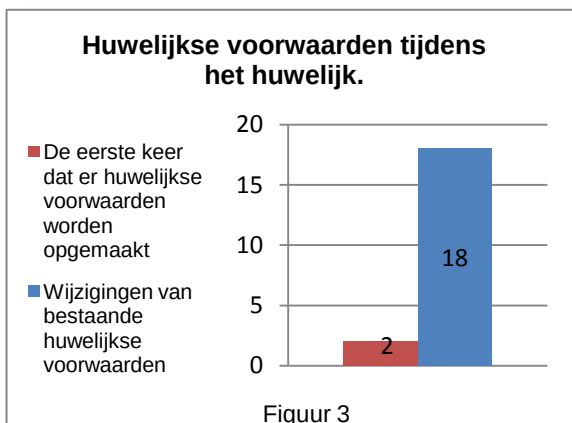
De levensverzekering is ook een gewild fenomeen, dat bepaald wordt in de huwelijkse voorwaarden. In 18 zaken is bepaald dat wat moet worden betaald voor een overlijdensrisicoverzekering, toekomt aan degene die in de polis vernoemd staat. Ook blijft deze verzekering buiten iedere verrekening van inkomen en/of vermogen.

5.1.6 Inlichtingenplicht

In 12 zaken is bepaald dat echtgenoten verplicht aan elkaar inlichtingen moeten verschaffen. Deze inlichtingen betreffen zowel inkomenspositie als de vermogenspositie. In art. 1:83 BW is deze bepaling ook opgenomen, waardoor de bepaling in de huwelijkse voorwaarden niet noodzakelijk is.

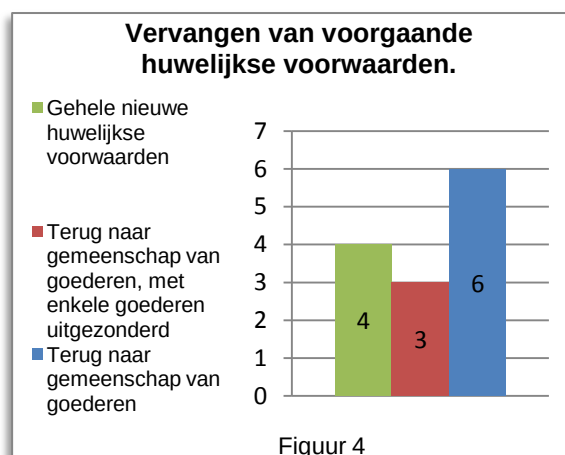
5.2 De huwelijkse voorwaarden tijdens het huwelijk

Als er tijdens het huwelijk, huwelijkse voorwaarden worden opgemaakt, gebeurt dit maar één op de negen keer voor de eerste keer bij Prinsenhof, zoals te zien is in figuur 3.

Hierbij gaat het om gevallen dat koppels gehuwd zijn in algehele gemeenschap van goederen en besluiten tijdens het huwelijk alsnog huwelijkse voorwaarden op te stellen. De rest van de keren gaat het om een wijziging van al bestaande huwelijkse voorwaarden. Bij het wijzigen van bestaande huwelijkse voorwaarden worden soms de bestaande huwelijkse voorwaarden vervangen, of gewijzigd en aangevuld. In de meeste gevallen worden deze huwelijkse voorwaarden vervangen. Zo worden huwelijkse voorwaarden vervangen als een koppel terug wil naar

algehele gemeenschap van goederen. Ook worden huwelijkse voorwaarden veranderd als koppels geheel nieuwe huwelijkse voorwaarden willen. Dit alles is terug te vinden in figuur 4. Het opheffen van huwelijkse voorwaarden is eigenlijk niet mogelijk. Wat koppels wel kunnen doen is, als zij het systeem van algehele gemeenschap van goederen willen hanteren, de huwelijkse voorwaarden wijzigingen en daarin opnemen dat zij het systeem van algehele gemeenschap van goederen willen toepassen. Ook kunnen enkele goederen van de gemeenschap worden uitgezonderd. Bij de drie zaken waarin enkele goederen zijn uitgezonderd, zijn deze goederen verschillend. Zo is bij zaak 7 de verkrijgingen krachtens erfrecht, schenking of gift uitgezonderd. Daarnaast worden de vruchten en inkomsten die daaruit voort kunnen vloeien tevens uitgezonderd. Bij zaak 14 worden de rechten en verplichtingen die voortvloeien uit de overeenkomst van een levensverzekering uitgezonderd. Daarnaast vallen de premies en koopsommen van alle verzekeringen buiten de gemeenschap. De premies en koopsommen moeten worden voldaan door de premieplichtige. Bij zaak 16 worden bepaalde schulden en vorderingen die één van de echtgenoten heeft uitgezonderd van de gemeenschap. Hierdoor kan de conclusie getrokken worden, dat er een grote verscheidenheid is in wat de koppels bij teruggang naar de "algehele" gemeenschap van goederen alsnog uitgezonderd willen hebben.

5.3 De bepalingen die worden opgenomen bij huwelijkse voorwaarden tijdens het huwelijk

Voor het opmaken van huwelijkse voorwaarden heeft ieder koppel zo zijn redenen. Hierdoor nemen koppels verschillende bepalingen op in de huwelijkse voorwaarden en is geen enkele huwelijkse voorwaarden in zijn geheel gelijk.

5.3.1 Bepalingen bij eerste keer opmaken van de huwelijkse voorwaarden

Bij het opmaken van de eerste huwelijkse voorwaarden tijdens het huwelijk worden er twee verschillende huwelijkse voorwaarden onder de loep genomen, namelijk de huwelijkse voorwaarden van zaak 2 en zaak 11.

De huwelijkse voorwaarden uit zaak 2 is opgemaakt in het jaar 2015. Hierbij gaat het om uitsluiting van iedere gemeenschap met een finaal verrekening beding bij echtscheiding en overlijden. Als het huwelijk eindigt door echtscheiding of overlijden, wordt er verrekend alsof er een algehele gemeenschap van goederen heeft bestaan. Het vermogen dat gedeeld moet worden betreft zowel bezittingen als schulden. Beide echtgenoten genieten voor de helft van de waarde van beide vermogens.

In het geval van een echtscheiding wordt dat wat verkregen is krachtens erfenissen en giften, buiten verrekening gehouden. Kleding en lijfsieraden behoren toe aan de echtgenoot wie deze gebruikt. Behalve als het gaat om sieraden die gedurende het huwelijk krachtens erfrecht of schenking, of reeds vóór het huwelijk door één van de echtgenoten is verkregen.

Roerende zaken die dienstbaar zijn voor het uitoefenen van een beroep of van een bedrijf van één van de echtgenoten, behoort aan die echtgenoot toe. Hierdoor kan eventueel een vergoedingsrecht ontstaan. Indien er een onopgelost geschil bestaat over de vraag van wie een goed is, wordt het goed geacht gemeenschappelijk te zijn.

Een echtgenoot moet aan de andere echtgenoot vergoeden datgene wat wordt onttrokken aan het vermogen van de ander. Hierbij worden waardestijgingen of waardedalingen niet meegenomen.

Ieder van de echtgenoten is verplicht de ander inlichtingen te geven over zijn inkomenspositie en vermogenspositie.

Winst uit de onderneming of ondernemingsvermogen wordt aangezien als inkomen indien dat maatschappelijke als redelijk wordt beschouwd. Indien een echtgenoot zelf kan bepalen of er winst wordt uitgekeerd doordat hij een onderneming niet op naam beheert, moet dit worden gezien als een onderneming die niet op naam staat en wordt de winst alsnog als inkomen beschouwd. Hierbij moet wel rekening worden gehouden met de fiscale claims die het gevolg zijn van onttrekkingen aan de onderneming. De winst die wordt behaald met het geheel of gedeeltelijk staken van een onderneming worden niet als inkomsten beschouwd. Bij echtscheiding bestaat een recht op pensioenverevening van de opgebouwde pensioenrechten. Hierbij gaat het ook om de voorhuwelijkse pensioenrechten.

Door deze huwelijkse voorwaarden wordt de huwelijksgemeenschap ontbonden, maar beide echtgenoten zijn en blijven voor het geheel van de gemeenschapsschulden aansprakelijk, waar zij voordien ook aansprakelijk voor waren. Voor andere gemeenschapsschulden is de ene echtgenoot hoofdelijk met de andere echtgenoot verbonden, op voorwaarde dat daarvoor slechts dat wat verkregen is bij de verdeling van de gemeenschap kan worden uitgewonnen.

Tot slot is er geen beschrijving van aanbrengsten opgemaakt. Dit koppel heeft in de huwelijkse voorwaarden opgenomen dat sieraden die vóór het huwelijk zijn aangeschaft of verkregen via erfrecht of gift aan de verkrijgende echtgenoot toebehoort. Het opmerkelijke hieraan is dat er geen beschrijving van aanbrengsten is opgemaakt, waardoor hier het bewijsvermoeden intreedt en dit vermogen niet gescheiden gehouden kan worden. Hierbij zou hetzelfde probleem optreden als in de literatuur wordt verwacht door het Initiatiefwetsvoorstel Beperking. In figuur 5 in bijlage B staat een schematische vergelijking van de wet en de bepalingen uit zaak 2.

De huwelijkse voorwaarden uit zaak 11 is opgemaakt in het jaar 2013. Bij deze zaak bestaat er tussen de echtgenoten een wettelijke gemeenschap van goederen, maar van deze gemeenschap is één aandeel van een B.V. en de rechten en verplichtingen die verband houden met een levensverzekering uitgezonderd. De inkomsten uit goederen die behoren tot het privévermogen vallen wel in de gemeenschap. Rente van schulden die behoren tot het privévermogen en alle kosten van de daartoe behorende goederen komen ten laste van het privévermogen. De kosten van de gemeenschappelijke huishouding komen in eerste instantie ten laste van het gemeenschappelijk inkomen, is dit ontoereikend dan komen deze evenredig ten laste van ieders inkomen. Is dit ontoereikend

dan komen ze ten lasten van gemeenschappelijk vermogen. Is dit ook ontoereikend dan komen ze evenredig ten laste van het privévermogen.

Premies en koopsommen van een levensverzekering worden uitsluitend gedragen door de echtgenoot die deze krachtens de polis verschuldigd is. Daarnaast is echtgenoot A geen vergoedingsrecht verschuldigd aan echtgenoot B, indien echtgenoot A vermogen onttrekt uit het vermogen van echtgenoot B en vice versa. Het tegenovergestelde is in de wet geregeld. Iedere echtgenoot heeft het bestuur over zijn goederen. Bij echtscheiding worden de door de echtgenoten opgebouwde pensioenaanspraken verevend. Bij echtscheiding heeft de vereveningsgerechtigde het recht zijn aanspraken alsmede de aanspraak op nabestaandenpensioen, om te zetten in een eigen pensioenaanspraak. Bij echtscheiding wordt de waarde van aanspraken op een oudedagsvoorziening door de helft gedeeld. Bij echtscheiding kunnen pensioenaanspraken of aanspraken op oudedagsvoorzieningen aan een onafhankelijke verzekeringsmaatschappij worden overgedragen. Beide echtgenoten stellen zich hoofdelijk aansprakelijk voor het geheel van alle schulden van de ontbonden huwelijksgemeenschap en stellen dat zij die schulden op eerste aanmaning als eigen schuld zullen voldoen.

5.3.2 Bepalingen bij het vervangen van bestaande huwelijkse voorwaarden

De zaken die zijn bestudeerd zijn: zaak 3, zaak 4, zaak 6 en zaak 12. Hierbij tonen de zaken 3, 4 en 6 veel overeenkomsten en wijkt zaak 12 af van het geheel.

Inkomen en draagplicht kosten van de huishouding

Bij alle vier de zaken gaat het om uitsluiting van iedere gemeenschap. Bij alle zaken worden naar evenredigheid van het inkomen de kosten van de huishouding verrekend. Als het inkomen ontoereikend is, komen de kosten van de huishouding evenredig ten laste van de inkomsten uit het vermogen. Bij zaak 12 wordt de vorige stap overgeslagen. Als het daarna alsnog ontoereikend is, komen de kosten ten laste van de vermogens. Welk geld tot het inkomen behoort, kan door de echtgenoten bepaald worden. Zo valt onder het inkomen de inkomsten uit werk en onderneming bij de zaken 3, 4 en 6. Bij deze zaken komen de inkomsten uit vermogen niet in aanmerking voor het inkomen. Bij zaak 12 is het inkomen alleen het inkomen uit werk en woning. Bij zaak 6 is een periodiek verrekenbeding opgenomen waardoor elk jaar een verrekening plaats moet vinden van het bespaarde bedrag. Hierbij komt ieder de helft van het gezamenlijk bespaarde bedrag toe.

Vergoedingen/Vergoedingsrechten

In de huwelijkse voorwaarden van alle vier de zaken is vastgelegd dat een echtgenoot die teveel heeft betaald voor de kosten van de huishouding hiervoor een vergoedingsrecht heeft. In de wet in art. 1:87 lid 3 BW staat dat echtgenoten bij teveel betaalde gelden een vergoedingsrecht op elkaar hebben, maar dit geldt niet voor de bestedingen van consumptieve aard.¹³⁹ In de huwelijkse voorwaarden is precies het tegenovergestelde vastgesteld van datgene wat in de wet geregeld is. Bij de zaken 3, 4 en 6 is ook geregeld dat echtgenoten elkaar het vermogen vergoeden wat zij onttrekken uit het vermogen van de ander. Deze bepaling staat ook in de wet in art. 1:87 lid 1 BW. Tot slot hebben de echtgenoten uit de zaken 3, 4 en 6 ook opgenomen dat zij bij de vergoeding het nominale bedrag vergoeden en hierbij dus geen rekening houden met eventuele waardedalingen of waardeinstijgingen. Na 1 januari 2012 is juist de beleggingsleer in de wet opgenomen. Bij de beleggingsleer worden de potentiële waardeinstijgingen en waardedalingen wel meegenomen in het vergoedingsrecht. In de huwelijkse voorwaarden staat hier eveneens het tegenovergestelde van hetgeen in de wet is vastgelegd.

In alle vier de zaken is omschreven dat er bij echtscheiding een recht bestaat op een pensioenverevening. In de wet staat dat de pensioenrechten buiten de gemeenschap

¹³⁹ Van Duijvendijk-Brand 2015, art. 1:87 lid 3 BW, aant. 6b (online, laatst bijgewerkt op 1 januari 2015).

worden gehouden.¹⁴⁰ In de huwelijkse voorwaarden is het tegengestelde overeengekomen.

De privévermogens

In de huwelijkse voorwaarden van zaak 12 is opgenomen dat voorhuwelijkse vermogen, registergoederen, effecten en vorderingen op naam privé blijven. Dat het voorhuwelijkse vermogen privé blijft, is ook vermeld in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking in art. 1:94 lid 2 BW. Tevens is in alle vier de zaken vermeld dat bij echtscheiding de sieraden die zijn verkregen krachtens erfrecht, buiten de verrekening worden gehouden. Daarbij worden de sieraden van vóór het huwelijk bij de zaken 3, 4 en 6 eveneens buiten verrekening gehouden. Daarnaast worden andere goederen verkregen via erfenissen bij de zaken 4, 6 en 12 eveneens buiten verrekening gehouden. Dit stemt overeen met dat wat in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking is voorgesteld in art. 1:94 lid 2 sub a BW.

Bovendien is in alle zaken vastgesteld dat de premies van levensverzekering voor rekening van de premieplichtige echtgenoot is en ook zo blijft.

Verder blijven kleding en sieraden van de persoon wie deze in gebruik heeft. Bij een geschil aan wie een goed toebehoort en dit kan niet vastgesteld of bewezen worden, wordt het goed geacht gemeenschappelijk te zijn. Dit was al in de wet vastgelegd door het Wetsvoorstel Aanpassing.¹⁴¹

De onderneming

De winst uit de onderneming wordt als inkomen beschouwd als dit maatschappelijk gezien redelijk is.¹⁴² Dit geldt ook voor ondernemingen die niet op naam staan, want hierbij wordt geacht dat de winst is genoten.¹⁴³ Deze twee bepalingen staan in de huwelijkse voorwaarden van alle vier de zaken. Deze bepalingen worden opgenomen in de wet als het Initiatiefwetsvoorstel Beperking van kracht wordt. Bij de zaken 3, 4 en 6 wordt de winst die behaald wordt door het geheel of gedeeltelijk staken van een onderneming, niet als inkomen beschouwd. Roerende zaken die dienstbaar zijn aan de uitoefening van het beroep of bedrijf door hun aard of door het feitelijke gebruik, behoren toe aan de echtgenoot die eigenaar van het bedrijf is of behoort toe aan de echtgenoot die het beroep uitoefent. Deze bepaling staat al standaard in de wet.¹⁴⁴

Inlichtingenplicht

In de huwelijkse voorwaarden van de zaken 3, 4 en 6 staat opgenomen dat echtgenoten een inlichtingenverplichting tegen elkaar hebben. De inlichtingenverplichting betreft de inkomens- en vermogenspositie van beide echtgenoten. Deze bepaling is opgenomen in de wet door het Wetsvoorstel Aanpassing, waardoor deze bepaling in principe overbodig wordt.¹⁴⁵

Alle zaken hebben een finaal verrekenbeding opgenomen. Hierin is bepaald dat voor het einde van het huwelijk de afwikkeling wordt afgewikkeld alsof zij in algehele gemeenschap van goederen waren gehuwd. Hierbij gaat het om zowel het goede einde als het slechte einde, dus zowel over beëindiging door overlijden als beëindiging door een echtscheiding. In figuur 6 in bijlage C staat een overzicht van alle bepalingen uit alle vier de zaken.

¹⁴⁰ art. 1:94 lid 2 sub b BW

¹⁴¹ Art. 1:94 lid 6 BW, straks door het Initiatiefwetsvoorstel Beperking in art. 1:94 lid 8 BW

¹⁴² Art. 1:95 lid 3 BW (zoals voorgesteld is in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking).

¹⁴³ Art. 1:95 lid 4 BW (zoals voorgesteld is in het Initiatiefwetsvoorstel Beperking).

¹⁴⁴ art. 1:97 lid 2 BW

¹⁴⁵ Art. 1:83 BW

5.4 De vormen van de voorhuwelijkse voorwaarden die bij Prinsenhof zijn gekozen

Er zijn twee soorten stelsels van huwelijksvermogensrecht. De eerste is de algehele gemeenschap van goederen. Dit kan zonder inmenging van een notaris, aangezien dit stelsel in werking treedt wanneer een koppel ervoor kiest om geen huwelijkse voorwaarden op te maken. Het tweede stelsel is de huwelijkse voorwaarden, hierin zijn vijf varianten mogelijk. De eerste variant is de beperkte gemeenschap van goederen. Hiervan zijn enkele zaken behandeld in paragraaf 5.2. Een voorbeeld hiervan is de gemeenschap van goederen met enkele uitgezonderde goederen. De tweede variant is de uitsluiting van elke vorm van de gemeenschap van goederen, ook wel de koude uitsluiting genoemd. Hiervan zien we ook enkele voorbeelden terugkomen in paragraaf 5.1. De derde variant is uitsluiting van de gemeenschap van goederen met een periodiek verrekenbeding. De vierde variant is uitsluiting van de gemeenschap van goederen met een periodiek verrekenbeding en een finaal verrekeningbeding bij echtscheiding en/of overlijden. Tot slot is de vijfde variant uitsluiting van de gemeenschap van goederen met een finaal verrekenbeding bij echtscheiding en/of overlijden.

Bij de huwelijkse voorwaarden die zijn opgemaakt vóór het huwelijk komen de algehele of beperkte gemeenschap niet voor. Voor de huwelijkse voorwaarden vóór het huwelijk worden de verschillende vormen schematisch weergegeven in figuur 7. Bij de koude uitsluiting is één zaak die wel aan pensioenverevening doet, waardoor eigenlijk geen sprake is van een gehele koude uitsluiting. Bij de uitsluiting van gemeenschap van goederen met een periodiek verrekenbeding en een finaal verrekenbeding bij echtscheiding en overlijden wordt er bij twee zaken alleen bij echtscheiding of overlijden verrekend als het eindsaldo een positief saldo is. Dit is hetzelfde bij de enige uitsluiting van gemeenschap van goederen met een finaal verrekenbeding bij overlijden.

5.5 Conclusie

Gedurende het dossieronderzoek zijn een aantal bepalingen uit verschillende huwelijkse voorwaarden onderzocht. Hieruit kan worden geconcludeerd dat meer dan de helft van de bepalingen uit de huwelijkse voorwaarden al opgenomen staan in de wet of worden opgenomen in de wet na het inwerking treden van het Initiatiefwetsvoorstel Beperking. Indien in de huwelijkse voorwaarden niet de bepaling uitsluiting van elke gemeenschap van goederen was opgenomen, zouden de huwelijkse voorwaarden mijns inziens niet relevant zijn. Dit komt doordat de bepalingen uit de huwelijkse voorwaarden die in strijd zijn met de wet, niet in de wet staan opgenomen of niet in de wet worden opgenomen door het Initiatiefwetsvoorstel Beperking, naar mijn mening niet de belangrijkste bepalingen uit de huwelijkse voorwaarden zijn.

Toch heeft ieder koppel zo zijn eigen redenen voor het opmaken van huwelijkse voorwaarden. In alle huwelijkse voorwaarden is een ondernemingsbeding opgenomen,

waardoor de gedachte opkomen dat één van de (aanstaande) echtgenoten een bedrijf wilde starten. Als aanstaande echtgenoten de financiële risico's van het bedrijf van hun echtgenoot niet willen aanvaarden, maar toch eigenlijk in gemeenschap van goederen willen huwen, trouwen de echtgenoten meestal met huwelijkse voorwaarden met daarin opgenomen de uitsluiting van elke gemeenschap van goederen, aangevuld met een periodiek en finaal verrekenbeding.¹⁴⁶ Hierdoor is het lastig om een conclusie te trekken of er minder huwelijkse voorwaarden worden opgemaakt.

Indien een onderneming vóór het huwelijk gestart wordt, valt de onderneming buiten de gemeenschap en zullen alleen winsten en verliezen in de gemeenschap vallen als dit maatschappelijk redelijk is. Dit zou misschien een reden kunnen zijn dat koppels hiervoor geen huwelijkse voorwaarden meer opmaken, aangezien zij misschien bang waren dat onaanvaardbare verliezen in de gemeenschap zouden vallen.

In de bijlagen zijn twee verschillende huwelijkse voorwaarden opgenomen. In bijlage D is een voorbeeld van huwelijkse voorwaarden opgenomen die een uitsluiting van elke gemeenschap van goederen heeft geregeld. Daarnaast is in deze huwelijkse voorwaarden ook een periodiek verrekenbeding vastgelegd. In bijlage E is de tweede huwelijkse voorwaarden opgenomen. In deze huwelijkse voorwaarden is de koude uitsluiting geregeld. Hierbij is niets van de echtgenoten gezamenlijk en wordt er ook niets verrekend gedurende of aan het einde het huwelijk.

¹⁴⁶ J.C. van Straaten e.a. 2000, p. 10, 11.

6. Conclusies en aanbevelingen

De aandachtspunten voor Prinsenhof zijn de knelpunten die beschreven staan in hoofdstuk 4 en de uitkomst uit hoofdstuk 5. Het Initiatiefwetsvoorstel Beperking gaat een aantal veranderingen met zich meebrengen. Deze veranderingen lijken op een aantal aspecten uit het Wetsvoorstel Aanpassing. Alleen zijn de aspecten uit het Wetsvoorstel Aanpassing niet doorgevoerd ten gevolge van het amendement van Anker. In hoofdstuk 3 is geconcludeerd dat bepaalde aspecten uit het Initiatiefwetsvoorstel Beperking letterlijk zijn overgenomen uit het oude keuzestelsel: “De gemeenschap van vruchten en inkomsten.” Het keuzestelsel en het Initiatiefwetsvoorstel Beperking vertonen daarom veel overeenkomsten met elkaar. Eerst zijn enkele bepalingen uit het keuzestelsel in het Wetsvoorstel Aanpassing opgenomen, het amendement van Anker heeft het doorvoeren van twee bepalingen echter belemmerd. In het Initiatiefwetsvoorstel Beperking is daarom een tweede poging gedaan.

Het Initiatiefwetsvoorstel Beperking is door Berndsens-Jansen (D66), Recourt (PvdA) en Van Oosten (VVD) ingediend in de Tweede Kamer. De aanleidingen hiervoor waren ten eerste dat de Commission on European Family Law een rapport had uitgebracht in 2013 met twee aanbevolen stelsels met betrekking tot het huwelijksvermogensrecht. Ten tweede hadden een aantal onderzoeken uitgewezen dat de bevolking van Nederland aan verandering toe was. De veranderingen die het Initiatiefwetsvoorstel Beperking teweeg brengt zijn als volgt.

Ten eerste valt het positieve en negatieve voorhuwelijks vermogen bij aanvang van het huwelijk niet meer in de gemeenschap. Ten tweede vallen verkrijgingen krachtens erfopvolging bij versterf, making, lastbevoordeling of gift evenmin in de gemeenschap. Hierbij maakt het niet uit of dit tijdens of vóór het huwelijk is verkregen. Ten derde kan er door middel van huwelijksvoorwaarden niet worden afgeweken van de uitsluitingsclausule die is opgenomen in een uiterste wilsbeschikking of gift. Ten vierde kan een erflater of schenker een insluitingsclausule laten opnemen om zo een erfenis of gift in de gemeenschap te laten vallen. Hiervan kan wel worden afgeweken bij huwelijksvoorwaarden. Ten vijfde zorgt het Initiatiefwetsvoorstel Beperking ervoor dat het wettelijke recht uit het erfrecht, de legitieme portie, quasi-legaten, verblijvingsbedingen zonder redelijke tegenprestatie, overnamebedingen zonder redelijke tegenprestatie, optiebedingen zonder redelijke tegenprestatie en omzetting van een natuurlijke verbintenis naar een afdwingbare nakoming niet in de gemeenschap vallen. Hierbij gaat het om zowel een positief als een negatief saldo. Ten zesde kan het schenken van gemeenschapsgoederen aan één van de echtgenoten zodat dit goed in zijn privévermogen komt, niet.

Ten zevende is het de bedoeling dat er ook wijzigingen worden aangebracht voor ondernemingen. Zo is er opgenomen dat de winsten en verliezen van een onderneming in de gemeenschap vallen, indien dit als maatschappelijk redelijk wordt beschouwd. Ten achtste geldt de zevende regeling ook voor een onderneming die niet op naam staat, zoals een N.V. of B.V..

Ten negende wil het Initiatiefwetsvoorstel Beperking ervoor zorgen dat de verhaalsrechten van een schuld tijdens het huwelijk beperkt worden. Zo is het voornemen dat een privéschuld alleen nog maar op de privégoederen van de echtgenoot die de schuld is aangegaan en op de helft van de gemeenschapsgoederen verhaald kunnen worden. De andere helft van de gemeenschapsgoederen komt dan toe aan het privévermogen van de echtgenoot die de schuld niet is aangegaan. Tot slot wordt bij ontbinding van het huwelijk de draagplicht en het verhaalsrecht beperkt. Indien bij de afwikkeling de gemeenschapsgoederen ontoereikend zijn om de gemeenschapsschulden te voldoen, dan moet de echtgenoot aan wiens zijde van de gemeenschap deze schuld valt, deze schuld voldoen.

Het Initiatiefwetsvoorstel Beperking heeft veel pennen in beweging gezet. In de literatuur zijn zowel voor- als tegenargumenten besproken. De tegenargumenten zijn tevens knelpunten die worden benoemd in hoofdstuk vier, maar daarnaast is ook een tegenargument dat het onderzoek waar de initiatiefnemers de wenselijkheid op baseren, verouderd is. Hierbij wordt gedoeld op het NIPO onderzoek. De argumenten die voor het Initiatiefwetsvoorstel Beperking zijn, zijn vooral verschillende maatschappelijke ontwikkelingen en dat Nederland zou aansluiten bij wat in Europa gebruikelijk is.

In de literatuur zijn een aantal knelpunten benoemd, deze knelpunten zijn tevens aandachtspunten waarmee Prinsenhof rekening dient te houden. In hoofdstuk vier zijn er zeven knelpunten bestudeerd. De conclusie kan worden getrokken dat de meeste knelpunten betrekking hebben op de uitsluiting van enkele vermogens. Hierbij gaat het om, dat het voorhuwelijks vermogen en hetgeen verkregen krachtens erfopvolging bij versterf, making, lastbevoordeling of gift buiten de gemeenschap blijft. Één van de aandachtspunten betreft de administratie die aanstaande echtgenoten moeten bijhouden om het doel van het Initiatiefwetsvoorstel Beperking te verwezenlijken. Over deze administratieplicht struikelen een aantal maatschappelijk organisaties, namelijk: de KNB, de NOvA Adviescommissie Familie- en Jeugdrecht, de NOvA Adviescommissie Burgerlijk Recht, de vFAS en de KBvG. De verwachting is dat de administratieplicht de complexiteit van het huwelijksvermogensrecht zal verhogen, aangezien de huidige wettelijke gemeenschap van goederen eenvoudig is.

Naast het feit dat de meeste maatschappelijke organisaties het met elkaar eens zijn dat er een probleem tot stand zou komen bij de administratieplicht, hebben verschillende maatschappelijke organisaties nog enkele andere vragen bij het Initiatiefwetsvoorstel Beperking. Zo rijst de vraag bij de KNB op, of er een draagvlak bestaat voor het Initiatiefwetsvoorstel Beperking. De KNB vindt namelijk dat er onvoldoende onderzocht is of het een bewuste keuze was om in algehele gemeenschap van goederen te huwen. Daarnaast vindt NN dat er een onderscheid moet worden gemaakt in een goed en een slecht einde van een huwelijk. Ook vindt NOvA Adviescommissie Familie- en Jeugdrecht dat onderzocht moeten worden of de voordelen die het Initiatiefwetsvoorstel Beperking teweeg brengen opwegen tegen de nadelen. Tot slot concludeert de KBvG dat het Initiatiefwetsvoorstel Beperking niet leidt tot een beperking van de verhaalsmogelijkheden.

Voor het dossieronderzoek zijn de meest recente huwelijksvoorwaarden van Prinsenhof bestudeerd en geanalyseerd. In iedere huwelijksvoorwaarden staan bepalingen opgenomen. Deze bepalingen zijn verschillend in iedere huwelijksvoorwaarden, aangezien ieder koppel de bepalingen van hun huwelijksvoorwaarden eigenhandig kunnen bepalen. De bepalingen uit deze huwelijksvoorwaarden zijn vergeleken met de wet. Tevens is er een vergelijking gemaakt met aspecten uit het Initiatiefwetsvoorstel Beperking. Uit deze vergelijking kan geconcludeerd worden of de bepalingen in de wet zijn opgenomen, tegenstrijdig zijn met de wet of niet staan opgenomen in de wet. Als uit de conclusie komt dat de bepalingen in de wet beschreven staan, bestaat er een mogelijkheid om deze bepaling uit de huwelijksvoorwaarden te houden, aangezien de wet hetzelfde regelt. Uit het analyseren van de dossiers is de conclusie getrokken dat enkele bepalingen uit de huwelijksvoorwaarden tegenstrijdig zijn met de wet of niet in de wet staan opgenomen. Dit kan een reden zijn om alsnog huwelijksvoorwaarden op te maken. Toch zijn het niet de belangrijkste bepalingen uit de huwelijksvoorwaarden. Mijns inziens zijn de bepalingen uit de huwelijksvoorwaarden niet belangrijk genoeg, dat de koppels daarvoor de huwelijksvoorwaarden hebben opgemaakt. Toch kan daarover geen conclusie worden gegeven, omdat elk koppel een andere reden heeft om huwelijksvoorwaarden op te maken. Uit het dossieronderzoek van de huwelijksvoorwaarden lijkt dat de (aanstaande) echtgenoten de huwelijksvoorwaarden hebben opgemaakt om de aansprakelijk te beperken. De reden hiervoor is meestal dat één van de echtgenoten een bedrijf wil beginnen. Aanstaande echtgenoten willen dan eigenlijk in gemeenschap van goederen trouwen, maar willen de financiële risico's niet aanvaarden. In deze gevallen

nemen echtgenoten vaak in de huwelijkse voorwaarden op dat zij trouwen met uitsluiting van elke gemeenschap, maar nemen zij ook een periodiek en finaal verrekenbeding op. Voor een voorhuwelijkse onderneming zouden de aspecten uit het Initiatiefwetsvoorstel Beperking tegemoet komen. De onderneming zou namelijk buiten de gemeenschap vallen, omdat deze vóór het huwelijk is verkregen, maar de winsten en verliezen vallen wel in de gemeenschap als dit als maatschappelijk redelijk wordt beschouwd. Hierdoor wordt door de wettelijke bepaling de aansprakelijkheid op beide echtgenoten begrensd. Een nadeel is dat een voorhuwelijkse schuld verhaald kan worden op de gemeenschapsgoederen, aangezien art. 1:96 lid 1 BW niet wijzigt. Toch kan door het Initiatiefwetsvoorstel Beperking de schuld maar op de helft van de gemeenschapsgoederen worden verhaald, aangezien het een privéschuld is. Dit kunnen allemaal redenen zijn waardoor echtgenoten wellicht geen huwelijkse voorwaarden meer op willen maken voor een voorhuwelijkse onderneming, aangezien de aansprakelijkheid door de wet al automatisch wordt beperkt.

Als er uitsluitend naar de bepalingen wordt gekeken, zullen er minder huwelijkse voorwaarden worden opgemaakt. Dit kan een aandachtspunt voor Prinsenhof zijn. Indien het Initiatiefwetsvoorstel Beperking in werking treedt en de maatschappij ontwikkelingen ondergaat, zou het kunnen, dat er weer nieuwe redenen zijn om huwelijkse voorwaarden op te maken. Dit was ook het geval bij het nieuwe erfrecht uit 2003. Het nieuwe erfrecht zou ervoor zorgen dat er minder testamenten opgemaakt zouden worden. Toch zorgde het nieuwe erfrecht alsnog voor veel testamenten, aangezien er door de wijzigingen juist nieuwe problemen ontstonden. Dit verklaart ook de titel van dit onderzoeksrapport: "Iedere oplossing creëert een nieuw probleem."

De bepaling: "Uitsluiting van elke gemeenschap van goederen", kan niet als standaard bepaling worden opgenomen in de wet. Dit kan een reden zijn om alsnog huwelijkse voorwaarden op te maken.

Om de knelpunten uit hoofdstuk 4 te beperken, kunnen de volgende **aanbevelingen** aan Prinsenhof worden gegeven.

Ten eerste is het advies dat er meer voorlichtingen gegeven moeten worden aan (aanstaande) echtgenoten over het huwelijksvermogensrecht en de gevolgen daarvan. Hierbij wordt aangesloten bij het advies van de NOVA Adviescommissie Burgerlijk Recht.

Ten tweede is het advies aan Prinsenhof om voor (aanstaande) echtgenoten een notariële akte met een staat van aanbrengsten op te maken of een staat van aanbrengsten op te nemen in de huwelijkse voorwaarden. Hierdoor zou het voorhuwelijks vermogen in beginsel geen problemen meer opleveren, aangezien het voorhuwelijks vermogen dan wordt vastgelegd. Dit kan ook een oplossing zijn voor koppels die gezamenlijk vermogen hebben opgebouwd vóór het huwelijk door een periode van samenwonen. Hierdoor zouden de vier vermogens goed te onderscheiden zijn. Het nadeel hiervan is dat aan het opmaken van een notariële akte of huwelijkse voorwaarden kosten verbonden zijn. Daarnaast maken de meeste koppels geen gebruik van een notaris bij aanvang van het huwelijk. Voor de staat van aanbrengsten kunnen de echtgenoten zelf aantonen aan wie een goed toebehoort door middel van enkele bewijzen. Deze bewijzen kunnen aan de notariële akte worden gehecht. Indien Prinsenhof aanstaande echtgenoten kan motiveren om een staat van aanbrengsten op te maken, zouden de verschillende vermogens beter in beeld kunnen worden gebracht. Wel moet Prinsenhof de (aanstaande) echtgenoten attenderen op het feit dat voorhuwelijkse goederen vervangen kunnen worden door andere goederen. Deze goederen komen door zaaksvervanging alsnog terecht in het voorhuwelijks vermogen. Prinsenhof moet dus attenderen op de bijbehorende administratie.

Ten derde wordt er geadviseerd om bij levering van een goed in de nota van afrekening op te nemen welke echtgenoot recht heeft op de betaling. Hierbij wordt aangesloten bij het advies van prof. mr. W.G. Huijgen. Hierdoor zou de narecherche geen onnodige tijdrovende procedure worden. Voor dit knelpunt is ook een oplossing om de herkomst

van de gelden in de leveringsakten te vermelden. Hierbij wordt aangesloten bij het advies uit de memorie van toelichting van het Wetsvoorstel Aanpassing.

Ten vierde kan het probleem van de fiscaliteit worden opgelost door in de huwelijkse voorwaarden de huidige algehele gemeenschap van goederen te beschrijven. Hierdoor zou de bepaling: "Alsof zij algehele gemeenschap van goederen gehuwd waren" de huidige algehele gemeenschap van goederen bedoeld worden, in plaats van de beperkte gemeenschap van goederen die in werking treedt door het Initiatiefwetsvoorstel Beperking.

Literatuurlijst

Artikelen

Huijgen, FTV 2014/10.

W.G. Huijgen, 'Opnieuw: naar een beperkte gemeenschap als wettelijk stelsel van huwelijksvermogensrecht?', *Fiscaal Tijdschrift Vermogen* 2014/10.

Huijgen, JBN 2015/02.

W.G. Huijgen, 'Problemen rond de nieuwe beperkte gemeenschap van goederen: een vervolg', *Juridische Berichten voor het Notariaat* 2015/02, art. 7.

Kolkman, FTV 2014/03.

W.D. Kolkman, 'Naschrift bij reactie op 'Gemeenschap van goederen gemoderniseerd'', *Fiscaal Tijdschrift Vermogen* 2014/03.

Kolkman, WPNR 2014/7044.

W.D. Kolkman, 'Het einde van het schuldeisersparadijs', *Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie* 2014/7044.

Labohm & Stollenwerck, WPNR 2015/7057.

A.N. Labohm & A.H.N. Stollenwerck, 'De onderneming(swinst) in het wetsvoorstel Aanpassing van de wettelijke gemeenschap van goederen', *Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie* 2015/7057.

Mellema-Kranenburg, WPNR 2015/7054.

T.J. Mellema-Kranenburg, 'Maakt wetsvoorstel 33987 huwelijksvoorwaarden overbodig of juist noodzakelijk?', *Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie* 2015/7054.

Van Mourik, WPNR 2012/6913.

M.J.A. van Mourik, 'Vernieuwd huwelijksvermogensrecht', *Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie* 2012/6913.

Nuytinck, WPNR 2008/6773.

A.J.M. Nuytinck, 'Hoe nu verder met het onthoofde wetsvoorstel 28 867 (Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen)?', *Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie* 2008/6773.

Reinhartz, FJR 2006/02.

B.E. Reinhartz, 'De nieuwe voorstellen ter aanpassing van de wettelijke gemeenschap van goederen', *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht* 2006/02.

Scholsburgerhartschols, EstateTip Review 2011, Afl. 2011-31.

Scholsburgerhartschols, 'Is straks 'alsof' nog zoals 'alsof' vroeger was?', *EstateTip Review* 2011, afl. 2011-31.

Scholsburgerhartschols, EstateTip Review 2013, Afl. 2013-41.

Scholsburgerhartschols, 'Is straks 'alsof' nog zoals 'alsof' vroeger was? (II) 'Derde Tranche 2.0'?', *EstateTip Review* 2013, Afl. 2013-41.

Aan de Stegge, Notariaat magazine 2014, nr. 12.

J. aan de Stegge, 'Het debat Wetsvoorstel huwelijksvermogensrecht', *Notariaat magazine* 2014, nr. 12, p. 8, 9, 11.

Elektronische bronnen

www.cbs.nl

www.duo.nl

www.eerstekamer.nl

www.netwerknotarissen.nl

www.prinsenhofnotarissen.nl

www.stand.nl

Jurisprudentie

HR 30 januari 1981, ECLI:NL:HR:1981:AG4140. (Baarns beslag)

HR 22 april 1994, ECLI:NL:HR:1994:ZC1343.

Kamerstukken

Kamerstukken I 2008/09, 28867, C, p. 4.

Kamerstukken II 2002/03, 28 867, nr. 3, (MvT)

Kamerstukken II 2007/08, 28 867, nr. 14.

Kamerstukken II 2013/14, 33 987, nr. 3, (MvT).

Kamerstukken II 2014/15, 33 987, nr. 4.

Kamerstukken II 2014/15, 33 987, nr. 6.

Kamerstukken II 2014/15, 33 987, nr. 7.

Literatuur

Ars Notariatus:

Boele – Woelki 2001

K. Boele – Woelki, *Algehele gemeenschap van goederen afschaffen!?*, Deventer: Kluwer 2001.

Van Harten e.a. 1996

C.A. van Harten e.a., *Mediation de notaris als professioneel conflictbemiddelaar?*, Deventer: Kluwer 1996.

Van Straaten 2000

J.C. van Straaten e.a., *Estate planning; inzake erven en schenken*, Deventer: Kluwer 2000.

Overige:

Asser's 2002

C. Asser's, *Handleiding tot de beoefening van het Nederlands burgerlijk recht. Personen en Familierecht*, Deventer: Kluwer 2002.

Boele – Woelki e.a. 2013

K. Boele-Woelki e.a., *Principals of European Family Law regarding property relations between spouses*, Intersentia juli 2013.

Van der Burght e.a. 1993

Gr. van der Burght e.a., *Het Nederlands Burgerlijk Wetboek. Personen- en familierecht*, Arnhem: Gouda Quint 1993.

Van Duijvendijk-Brand 2015

Van Duijvendijk-Brand, in: *T&C Burgerlijk Wetboek. Boek 1* 2015, (online, laatst bijgewerkt op 1 januari 2015).

Van Mourik 2009

M.J.A. van Mourik, *Monografieën privaatrecht. Huwelijksvermogensrecht*, Deventer: Kluwer 2009.

Van Mourik & Verstappen 2006

M.J.A. van Mourik en L.C.A. Verstappen, *Handboek Nederlands vermogensrecht bij scheiding*, Deventer: Kluwer 2006.

Nieuwenhuis, Stolker en Valk (red.) 2007

Nieuwenhuis, Stolker en Valk (red.), in: *T&C Burgerlijk Wetboek. Boeken 1, 2, 3, 4* 2007.

Overige

Verslag van de in januari/februari 2003 gehouden ringvergaderingen van de KNB leden over: huwelijksvermogensrecht.

Bestuur van de KNB, 'Beleidsregel tijdstip uitbetaling van gelden', *KNB* 2006 (online, laatst bijgewerkt op 12 december 2007).